

Prunella

Zpravodaj
Oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku

Jar. P. ...

PRUNELLA

**Zpravodaj
Oblastní ornitologické sekce
při správě Krkonošského národního parku**

XXIV / 1998

Správa Krkonošského národního parku
Vrchlabí

Obsah

Zpráva o činnosti Oblastní ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku za rok 1998	5
<i>Regional ornithological group in the Krkonoše National Park in 1998 (activity report)</i>	
K pětadesátinám Jana Grúze	9
<i>Jan Grúz - 65th anniversary</i>	
Odchyt ptáků na světlo v roce 1998	10
<i>Night mist-netting of birds, using light, in 1998</i>	
Ornitologická pozorování v oblasti Krkonoš v roce 1998	12
<i>Ornithological observations in the Krkonoše Mts. in 1998</i>	
Mapování chřástala polního (<i>Crex crex</i>) v Krkonoších	27
<i>Mapping of the corncrake in the Krkonoše Mts.</i>	
Hnízdní hustota populace puštika obecného (<i>Strix aluco</i>) v Podkrkonoší ...	33
<i>Breeding density of the tawny owl in the foothill of the Krkonoše Mts.</i>	
Biometrická charakteristika populace pěnkavy obecné (<i>Fringilla coelebs</i>), hýla obecného (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>) a křivky obecné (<i>Loxia curvirostra</i>) v KRNAP	37
<i>Biometric characteristics of the chaffinch, the bullfinch and the crossbill in the Krkonoše National Park</i>	
Čáp bílý (<i>Ciconia ciconia</i>) na Trutnovsku v letech 1984 až 1998	42
<i>The white stork in the Trutnov region in 1984-1998</i>	
Časné hnízdění puštika obecného (<i>Strix aluco</i>)	45
<i>Frühe Brut des Waldkauzes</i>	
Makalouš – lidový název rehka domácího (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	47
<i>A folk name of the black redstart</i>	
Pozorování dalších obratlovců v oblasti Krkonoš v roce 1998	48
<i>Observations of other vertebrates in the Krkonoše Mts. in 1998</i>	

Zpráva o činnosti Oblastní ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku za rok 1998

Regional ornithological group in the Krkonoše National Park in 1998 (activity report)

Jan Grúz

543 73 Prosečné 31

V ornitologické sekci bylo registrováno 50 členů. Činnost sekce řídil nový výbor ve složení J. Grúz, J. Fišera, J. Flousek, L. Hlavatý, M. Lejdar, M. Mareček a P. Miles. Výbor se sešel v roce 1998 pětkrát a na 15. března svolal členskou schůzi, na kterou přišlo 18 členů.

Na schůzích výboru byla projednávána běžná problematika sekce, tisk Prunelly 1997 a soustředování příspěvků pro Prunellu 1998. Vydána byla monotematická Prunella 1/1998 (supplementum): "Zpětná hlášení kroužkovaných ptáků v oblasti Krkonoš 1911-1996".

Dr. Petr Miles odešel do důchodu a rezignoval na funkci předsedy sekce, zůstává ale i nadále členem výboru. Novým předsedou sekce byl na členské schůzi zvolen Jan Grúz. Výkonným redaktorem časopisu Prunella je Jiří Flousek.

Další úkoly výboru: bodové mapování výskytu ptáků (zodp. Flousek), mapování a odchyt chřástala polního (Fišera, Flousek, Grúz), faunistická pozorování (Flousek), sledování ptačích budek (Fišera), noční odchty na Rýchorách (Fišera, Grúz, Mareček).

Dne 2. května 1998 se uskutečnila akce pro vrchlabskou veřejnost "Vítání ptačího zpěvu" u rybníka u letiště (organizovali Flousek, Grúz, Bílek). Bylo nataženo 30 m sítí, předvedeny ukázky odchytu ptáků, jejich kroužkování a vypouštění zpět do volné přírody. Odchyceno bylo 8 ptáků (pěnice černohlavá a slavíková, rákosník zpěvný, pěnkava obecná, strnad obecný, stehlík obecný). Součástí akce byla také procházka kolem rybníka, spojená s pozorováním ptáků. Nalezeno bylo hnízdo čečetky zimní s vejci, pozorován mimo jiné čáp bílý a strnad rákosní. Sešlo se celkem 32 zájemců.

Obdobnou akci uspořádal 30. dubna v Hostinném také P. Miles formou vycházky, spojené rovněž s ukázkou odchytu a kroužkování ptáků a s informacemi o zhotovování a instalaci hnízdních budek.

Východočeská pobočka České společnosti ornitologické v Pardubicích připravila návštěvu Zoologické zahrady ve Dvoře Králové, zvláště pak jejího ptačího pavilonu. Provázel nás místní ornitolog, ing. Kamil Čihák.

Ve dnech 28.- 31. 5. se sekce podílela na přípravě a průběhu 5. víkendového ornitologického tábora ve Vraních horách. Hlavním cílem akce byl detailní inventarizační průzkum území a poskytnutí získaných poznatků referátu životního prostředí Okresního úřadu v Trutnově. Na akci se podílelo 25 východočeských ornitologů, z toho pět z naší sekce (Fišera, Flousek, Grúz, Miles, Poláček). Její výsledky byly publikovány (Žďárek P. 1998: Výsledky prvního výzkumu avifauny Vraních hor. *Panurus* 9: 29-40).

Pokračovaly rovněž odchyty ptáků na Rýchorách, i když s menší intenzitou (Fišera, Grúz, Mareček), a mapování a odchyt chřástala polního (Fišera, Grúz, Lubas).

Jednotliví členové sekce se podíleli rovněž na práci ve specializovaných skupinách, které jsou zřízeny v rámci České společnosti ornitologické. V Hlavatý je členem skupiny pro výzkum tuhýkovitých, J. Fišera skupiny pro výzkum chřástala polního, J. Grúz pro výzkum dravců a sov. Členové sekce se dále účastnili pravidelného zimního sčítání dravců na transektech (Flousek, Grúz) a sčítání vodních ptáků na jednom úseku Labe (Grúz).

V rámci diplomové práce zpracovala studentka České zemědělské univerzity v Praze, K. Radostová, diplomovou práci z materiálů, které byly získány při odchycích ptáků v Krkonoších (biometrická data některých pěnkavovitých ptáků).

Kroužkovatelé sekce v roce 1998 chytili a označili celkem 1854 ptáků (z toho 423 mlád'at a 1431 ostatních) v 73 druzích (tab. 1). Nejvíce ptáků okroužkoval L. Hlavatý – 730 ex. (z toho 157 mlád'at) ve 49 druzích. Vysoké počty kroužkovaných ptáků dále vykázali J. Grúz (426 ex.) a J. Fišera (208 ex.).

Časopis Krkonoše jako odměnu nejaktivnějším členům sekce dostávali M. Dušík, J. Fišera, J. Grúz, L. Hlavatý, B. Chutný, A. Kahoun, M. Lubas, M. Mareček, P. Miles a M. Pokorný.

Závěrem bych chtěl všem poďěkovat za vykonaný větší či menší díl práce v naší sekci a zároveň požádat o aktivní pokračování i v dalším období.

Tab. 1. Přehled ptáků okroužkovaných v roce 1998.
Overview of birds ringed in 1998.

Druh		Pull	Ostatní	Celkem
Čáp černý	<i>Ciconia nigra</i>	11		11
Krahujec obecný	<i>Accipiter nisus</i>		2	2
Káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	13	3	16
Poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i>	48	3	51
Chřástal polní	<i>Crex crex</i>		17	17
Sluka lesní	<i>Scolopax rusticola</i>		5	5
Výr velký	<i>Bubo bubo</i>	1		1
Kulíšek nejmenší	<i>Glaucidium passerinum</i>		1	1
Puštík obecný	<i>Strix aluco</i>	16	2	18
Kalous ušatý	<i>Asio otus</i>		6	6
Rorýs obecný	<i>Apus apus</i>	5	2	7
Ledňáček říční	<i>Alcedo atthis</i>		3	3
Žluna zelená	<i>Picus viridis</i>		1	1
Strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>		7	7
Strakapoud malý	<i>D. minor</i>		2	2
Skřivan polní	<i>Alauda arvensis</i>		1	1
Vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i>	5	5	10
Jiřička obecná	<i>Delichon urbica</i>	4	43	47
Linduška lesní	<i>Anthus trivialis</i>		24	24
Konipas horský	<i>Motacilla cinerea</i>		21	21
Konipas bílý	<i>M. alba</i>		6	6
Skorec vodní	<i>Cinclus cinclus</i>	4	9	13
Střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i>	7	3	10
Pěvuška modrá	<i>Prunella modularis</i>	4	29	33
Červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>	12	88	100
Slavík modráček	<i>Luscinia svecica</i>	8	15	23
Rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i>	37	38	75
Rehek zahradní	<i>P. phoenicurus</i>	6	11	17
Bělořit šedý	<i>Oenanthe oenanthe</i>		3	3
Kos černý	<i>Turdus merula</i>		2	2
Kvíčala obecná	<i>T. pilaris</i>	2	14	16
Drozd zpěvný	<i>T. philomelos</i>		20	20
Cvrčilka zelená	<i>Locustella naevia</i>		2	2
Cvrčilka říční	<i>L. fluviatilis</i>		4	4
Rákosník proužkovaný	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		1	1
Rákosník zpěvný	<i>A. palustris</i>		14	14

Sedmíhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i>		9	9
Pěnice vlašská	<i>Sylvia nisoria</i>	5	3	8
Pěnice pokřovní	<i>S. curruca</i>		10	10
Pěnice hnědokřídla	<i>S. communis</i>		27	27
Pěnice slavíková	<i>S. borin</i>	3	36	39
Pěnice černohlavá	<i>S. atricapilla</i>		118	118
Budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	4	18	22
Budníček menší	<i>P. collybita</i>		87	87
Budníček větší	<i>P. trochilus</i>		18	18
Budníček zelený	<i>P. trochiloides</i>	5	1	6
Králíček obecný	<i>Regulus regulus</i>		234	234
Králíček ohnivý	<i>R. ignicapillus</i>		8	8
Lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	14	9	23
Lejsek černohlavý	<i>Ficedula hypoleuca</i>	35	11	46
Mlynařík dlouhoocasý	<i>Aegithalos caudatus</i>		5	5
Sýkora babka	<i>Parus palustris</i>		4	4
Sýkora lužní	<i>P. montanus</i>		19	19
Sýkora parukářka	<i>P. cristatus</i>	7	1	8
Sýkora uhelníček	<i>P. ater</i>	33	31	64
Sýkora modřínka	<i>P. caeruleus</i>		3	3
Sýkora koňadra	<i>P. major</i>		26	26
Brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>	10	8	18
Šoupálek dlouhoprstý	<i>Certhia familiaris</i>		12	12
Ťuhák obecný	<i>Lanius collurio</i>	118	24	142
Sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>		1	1
Ořešník kropenatý	<i>Nucifraga caryocatactes</i>		6	6
Pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>		80	80
Pěnkava jikavec	<i>F. montifringilla</i>		12	12
Zvonohlík zahradní	<i>Serinus serinus</i>		9	9
Zvonek zelený	<i>Carduelis chloris</i>	4	10	14
Stehlík obecný	<i>C. carduelis</i>		29	29
Čížek lesní	<i>C. spinus</i>		94	94
Konopka obecná	<i>C. cannabina</i>		5	5
Hýl rudý	<i>Carpodacus erythrinus</i>		1	1
Hýl obecný	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		17	17
Dlask tlustozobý	<i>Coc. coccothraustes</i>		16	16
Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	2	22	24
Celkem		423	1431	1854

K pětadesátinám Jana Grúze

Jan Grúz – 65th anniversary

Petr Miles
Sídliště 724, 543 71 Hostinné

Jan Grúz kroužkuje ptáky při
"Vítání ptačího zpěvu" ve
Vrchlabí, 2. 5. 1999.

Jsou lidé, kteří své ušlechtilé zájmové činnosti zasvětili celý život. K nim náleží i jubilant Jan Grúz, amatérský ornitolog, který se dopracoval vysoké profesionální úrovně, jak o tom svědčí i jeho odborné publikace.

Narodil se 29. července 1933 v Olomouci a své dětství prožil v malé obci Zborov na Moravě na Šumpersku. Maturoval na Střední průmyslové škole papírenské v Hostinném, po studiu se stal zaměstnancem Krkonošských papíren v téže městě,

kde v odpovědných funkcích setrval až do důchodového věku. S rodinou se usadil v blízké obci Prosečné, která se stala centrem jeho mnohaleté ornitologické činnosti.

Velkou předností Jana Grúze je jeho cílevědomost a systematická, s níž postupně pronikal do tajů jednotlivých oblastí ornitologie. K nim lze zařadit zejména ochranu ptactva, fenologická pozorování, odchyt a kroužkování ptáků, zaznamenávání hnízdních a biometrických údajů a postupnou specializaci na jednotlivé ptačí skupiny (někteří pěvci, šplhavci, dravci, sovy, chřástali, čápi černí).

Za svoji činnost získal řadu ocenění. Za pilné shromažďování a předávání hnízdních a biometrických údajů byl vyhlášen nejlepším spolupracovníkem ornitologického oddělení Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně. Mnohokrát získal podobná uznání i od Správy Krkonošského národního parku.

V širokém okolí jeho bydliště se nacházejí stovky malých i velkých, jím zhotovených ptačích budek, při jejichž kontrolách jubilant dodnes slézá i velké stromy.

V roce 1975 stál u zrodu Oblastní ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí, na jejíž činnosti se jako člen výboru po celou dobu její existence významně podílel, aby posléze v roce 1998 stanul v jejím čele.

Přejeme Janu Grúzovi stále zdraví, spokojený rodinný život a aby, obklopen svými početnými vnoučaty, stále nacházel čas i na svoji celoživotní lásku – ornitologii.

Odchyt ptáků na světlo v roce 1998

Night mist-netting of birds, using light, in 1998

Jaroslav Fišera & Jan Grúz*

Valteřice 43, 514 01 Jilemnice

* 543 73 Prosečné 31

I v roce 1998 pokračoval odchyt ptáků na světlo v sedle u Rýchorské boudy. Počet kroužkovaných ptáků byl však nižší než v předchozích letech (tab. 1). Hlavním důvodem byl především menší počet odchytových dnů. Na akci se podíleli J. Fišera, J. Grúz a M. Mareček.

V noci z 28. na 29. srpna byl reflektor zapnut v době od 20.45 hod. do 1.00 hod. po půlnoci. Sledován byl především průběh tahu. První pták se objevil ve 21.05 hod., do vypnutí světla bylo pozorováno celkem 135 exemplářů, odchyceno pouze pět. Mimo jiné byl zaznamenán výskyt 1 ex. bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*) a 1 ex. kalouse ušatého (*Asio otus*). Časové rozložení protahujících ptáků bylo následující: 21-22 hod. přelet 35 ex., 22-23 hod. přelet 43 ex., 23-24 hod. přelet 43 ex., 24-01 hod. přelet 13 ex.

V noci 9. až 10. října bylo světlo používáno od 20.30 hod. do 6.30 hod. ráno. Během noci proletělo v kuželi světla 51 sluk lesních (*Scolopax rusticola*), z toho čtyři jsme okroužkovali.

Během nocí 16. až 18. října jsme svítili mezi 20.00 hod. a 1.00 hod. Pro velmi silný vítr se chytilo jen velmi malé procento z proletujících ptáků.

Ve dnech 18. až 20. října jsme chytali od 20.00 do 0.30 hod. ráno. V noci 18. října byli pozorováni 2 kalousi ušatí (*Asio otus*). Protahovalo velké množství ptáků, ale pro déšť se žádný nechytil. V noci 19. až 20. října bylo polojasno a mlha, táhlo velice málo ptáků a okroužkovány byly jen 3 exempláře.

Z 24. na 25. října byl prostor osvětlen od 19.00 hod. do 5.00 hod. ráno. Tuto noc táhlo jen 5 sluk lesních (*Scolopax rusticola*), jednu z nich jsme odchytli.

Tab. 1. Přehled ptáků okroužkovaných při nočních odchycích v Krkonoších v období 1980-1998.

Overview of birds ringed during night mist-netting in the Krkonoše Mts. in 1980-98.

Druh	1980	1993	1995	1996	1997	1998	Celkem
Sluka lesní <i>Scolopax rusticola</i>	0	0	0	5	0	5	10
Kalous ušatý <i>Asio otus</i>	0	0	0	1	0	0	1
Krutihlav obecný <i>Lynx torquilla</i>	0	0	1	0	0	0	1

Skřivan polní <i>Alauda arvensis</i>	3	1	0	5	7	1	17
Střízlík obecný <i>Troglodytes troglodytes</i>	0	0	1	1	0	0	2
Červenka obecná <i>Erithacus rubecula</i>	21	214	179	154	163	43	774
Slavík tmavý <i>Luscinia luscinia</i>	0	0	0	1	0	0	1
Rehek domácí <i>Phoenicurus ochrurus</i>	0	7	10	15	10	1	43
Rehek zahradní <i>P. phoenicurus</i>	2	28	19	27	40	5	121
Bramborníček hnědý <i>Saxicola rubetra</i>	0	1	1	0	0	0	2
Bělořit šedý <i>Oenanthe oenanthe</i>	0	5	1	0	1	3	10
Kos černý <i>Turdus merula</i>	0	0	1	2	0	0	3
Drozd cvrčala <i>T. iliacus</i>	1	0	0	2	0	0	3
Drozd zpěvný <i>T. philomelos</i>	30	17	29	15	28	19	138
Cvrčilka zelená <i>Locustella naevia</i>	0	3	4	2	0	0	9
Rákosník zpěvný <i>Acrocephalus palustris</i>	0	6	0	1	1	0	8
Rákosník obecný <i>A. scirpaceus</i>	1	0	0	0	0	0	1
Rákosník proužkovaný <i>A. schoenobaenus</i>	0	4	2	3	0	1	10
Sedmíhlásek hajní <i>Hippolais icterina</i>	0	1	0	0	0	0	1
Pěnice pokřovní <i>Sylvia curruca</i>	0	0	0	1	2	0	3
Pěnice hnědokřídla <i>S. communis</i>	0	1	0	0	0	0	1
Pěnice slavíková <i>S. borin</i>	3	14	10	0	8	2	37
Pěnice černohlavá <i>S. atricapilla</i>	0	1	2	0	0	0	3
Budníček zlatohlavý <i>Phylloscopus proregulus</i>	0	0	0	1	0	0	1
Budníček pruhohlavý <i>P. inornatus</i>	0	0	0	1	0	0	1
Budníček lesní <i>P. sibilatrix</i>	0	1	0	0	0	0	1
Budníček menší <i>P. collybita</i>	0	0	12	4	9	8	33
Budníček větší <i>P. trochilus</i>	4	24	19	5	7	8	67
Králíček obecný <i>Regulus regulus</i>	4	13	26	37	0	3	83
Lejsek šedý <i>Muscicapa striata</i>	0	0	0	0	0	1	1
Lejsek malý <i>Ficedula parva</i>	0	2	0	0	0	0	2
Lejsek bělokrký <i>F. albicollis</i>	0	0	0	1	0	0	1
Lejsek černohlavý <i>F. hypoleuca</i>	0	31	20	2	13	0	66
Sýkora koňadra <i>Parus major</i>	1	0	0	0	0	0	1
Ťuhák obecný <i>Lanius collurio</i>	0	0	1	0	1	0	2
Špaček obecný <i>Sturnus vulgaris</i>	0	0	0	1	0	0	1
Strnad obecný <i>Emberiza citrinella</i>	0	0	1	0	0	0	1
Celkem	70	374	339	287	290	100	1 460

Poznámka: Počty ptáků uvedené v této tabulce odpovídají skutečnosti a opravují tak chybné údaje ze zpravodaje Prunella 23/1997.

Ornitologická pozorování v oblasti Krkonoš v roce 1998

Ornithological observations in the Krkonoše Mts. in 1998

(Výsvětlivky: M - samec, F - samice; MM - více samců, FF - více samic; ex. - exemplář(e); ad. - adultní, imm. - nedospělý, juv. - juvenilní; S, J, V, Z apod. - světové strany)

Potápka roháč (*Podiceps cristatus*)

9. IV. - Dolce, 1 ex. (M. Mareček)

Potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*)

9. IV. - Staré Buky, 1 ex. polykající rybu (M. Mareček)

9. V. - Staré Buky, 2 páry (M. Mareček)

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*)

20. II. - Chotěvice, 11 ex. uprostřed vesnice (J. Grúz)

28. II. - Prosečné, přelet 1 ex. (J. Grúz)

1. III. - Vrchlabí-Berlín, 2 ex. (J. Buchar)

22. VI. - Peklo (prostřední rybník), 1 ex. (L. Hlavatý)

9. VIII. - Prosečné, přelet 2 ex. (J. Grúz)

1. IX. - Prosečné, přelet 1 ex. (J. Grúz)

20. IX. - Vrchlabí-Podhůří, 6 ex. (J. Flousek)

16. X. - Klášterská Lhota (řečiště Labe u Krausových), 1 ex. (J. Grúz)

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

3. IV. - Dolní Kalná, 1 ex. létal nad polem a byl napadán 2 poštolkami (J. Grúz)

3. V. - Babí, přelet 1 ex. směrem k Mladým Bukům (J. Flousek)

1. VI. - Jelení hora (SZ svah), 1 ex. (P. Pelz)

10. VI. - Vlčice, 1 ex. (M. Mareček)

10. VI. - Hrabačov, 2 kroužící ex. (J. Flousek)

15. VI. - Rýchory, 1 ex. kroužící nad enklávou Ozónu (J. Flousek)

16. VI. - Svoboda n. Ú., 3 kroužící ex. (J. Flousek)

24. VI. - Rudník (křížovatka), 1 nízko kroužící ex. (J. Flousek)

28. VI. - Rýchory, hnízdo se 4 mlád'aty (M. Mareček)

30. VII. - Vitězná (směr Pilníkov), hnízdo se 2 mlád'aty (J. Vodehnal)

30.-31. VIII. - Hrabačov, 2 ad. a 1 juv. ex. (J. Flousek, J. Vaněk)

21. IX. - Hrabačov, 1 ad. a 1 juv. ex. (J. Fišera)

2. XII. - Sv. Kateřina u Chotěvic, 1 uhynulý ex. (zbytky peří, kosti) (J. Vodehnal)

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*)

9.-10. IV. - Prostřední Lánov, přelet na hnízdo na komíně (9. IV. - 1. ex., 10. IV. - 2. ex.) (J. Sýkora)

10. IV. - Vrchlabí, 1 ex. letící nad městem (P. Miles)

23. IV. - Hrabačov (louka u Cikánského háječku), 2 ex. (J. Dvořák)

Labuť velká (*Cygnus olor*)

24. II. - Horní Branná (rybníček u zámku), 2 ad. ex. (J. Grúz)

1. IV. - Vrchlabí (rybník Výsplachy), 1 pár, F sedí na hnízdě (J. Flousek)

9. IV. - Staré Buky, 1 pár, M upravuje hnízdo (M. Mareček)

15. IV. - Prostřední Lánov, 2 ex. letící směrem na Hostinné (P. Miles)

25. IV. - Vrchlabí (rybník u letiště), 2 ad. a 2 imm. ex. (J. Flousek)

9. V. - Dolce, 1 pár, F sedí na hnízdě (M. Mareček)

25. V. - Vrchlabí (rybník Výsplachy), 1 pár se 7 mlád'aty (2 bílá, 5 šedých) ve stáří asi 1 týden (J. Flousek)

17. VII. - Horní Ždár (Dubový Dvůr), 1 pár na rybníce (L. Hlavatý)

20. IX. - Vrchlabí (rybník Výsplachy), 2 ad. a 7 juv. (2 bílé a 5 šedých) ex. (J. Flousek)

6. XII. - Prosečné, přelet 4 ex. nad polem mezi Labskou stráňí a Malým Labem (J. Grúz)

Husa velká (*Anser anser*)

21. IX. - Dlouhý hřeben, 3 hejna po 30-50 ex., vše přelet od polských hranic k JZ mezi 14.-16. hod. (P. Pelz)

21. IX. - Klínový potok, 5 hejn o 20, 26, 30, 21 a 33 ex., vše přelet k SZ mezi 11.00-13.20 hod. (J. Flousek)

8. XII. - Vrchlabí, přelet 19 ex. od SZ k JV (V. Vávra)

19. XII. - Prosečné, přelet 80 ex. od V k Z (J. Grúz)

20. XII. - Prosečné, přelet 90 ex. od V k Z (J. Grúz)

Husa polní (*Anser fabalis*)

8. X. - Kocleřov, přelet 26 ex. (L. Hlavatý)

Husa (*Anser* sp.)

11. I. - Nemojov, přelet asi 100 ex. směrem na Krkonoše (J. Sýkora)

10. IV. - Dolní Lánov, přelet 4 ex. (J. Grúz)

21. IX. - Klínový potok, přelet 35 ex. k SZ (J. Flousek)

Kopřivka obecná (*Anas strepera*)

24. IV. - Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár (J. Flousek)

Čírka obecná (*Anas crecca*)

18. IV. - Vrchlabí (rybník u letiště), 1 F (J. Flousek)

9. V. – Staré Buky, 1 M (M. Mareček)
 14. XI. – Dolní Lánov (rybník Kábrt), 1 F střelena při honu (J. Grúz), na lokalitě se vyskytovala po celý rok (J. Kavan, mysl. hospodář)

Čírka modrá (*Anas querquedula*)

10. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár (J. Flousek)

Čírka (*Anas sp.*)

29. VIII. – Úpské rašeliniště, 2 ex. vyplašeny z jezírka, druh neurčen (J. Flousek)

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*)

9. IV. – Dolce, 4 páry (M. Mareček)

Polák velký (*Aythya ferina*)

10. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 8 MM a 3 FF (J. Flousek)

Polák chocholačka (*Aythya fuligula*)

9. IV. – Dolce, 5 MM a 3 FF (M. Mareček)
 10. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 2 páry (J. Flousek)
 9. V. – Dolce, 6 párů a 1 M (M. Mareček)
 10. V. – Volanov, 1 pár (M. Mareček)
 18. VI. – Peklo, hnízdo se 7 vejci (M. Mareček)
 2. VII. – Peklo, 1 F se 6 vyvedenými mláďaty (M. Mareček)

Hohol severní (*Bucephala clangula*)

14. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár (J. Flousek)

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*)

8. V. – Dolní Lánov (kravín), 1 ex. létající nad pastvinou (J. Grúz)

Luňák červený (*Milvus milvus*)

16. III. – Slemeno (Slemenský kopec), 1 ex. létající nad hnojištěm (J. Grúz)

Moták pochop (*Circus aeruginosus*)

3. V. – Horní Albeřice, přelet 1 imm. M směrem k S (T. Bělka, J. Vrána)
 15. VI. – Fořt, 1 pár (P. Miles dle sdělení M. Šulitky, lesníka z Kunčic)
 26. VI. – Prosečné (Ploška), 1 ex. odlétající s uloveným hrabošem (J. Grúz)
 15. VIII. – Rýchorská bouda, přelet 1 ex. směrem k Hornímu Maršovu (J. Flousek)
 3. IX. – Prosečné (Ploška), 1 ex. lovící nad strmištěm (J. Grúz)

Moták pilich (*Circus cyaneus*)

11. I. – Slemeno (Slemenský kopec), 3 lovící FF (J. Grúz)
 15. II. – Prosečné, 1 M a 1 F lovící potravu (J. Grúz)
 27. II. – Slemeno (Slemenský kopec), 2 FF lovící hraboše (J. Grúz)
 27. II. – mezi Klášterskou Lhotou a Dolní Kalnou, 1 F lovící hraboše byla napadána 3 vránami (J. Grúz)
 16. III. – Slemeno (Slemenský kopec), 2 lovící FF (J. Grúz)
 23. VIII. – Vlčice, 1 M (M. Mareček)

Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)

- VI. a VII. 1998 – Albeřický vrch, 1 ex. opakovaně pozorován nad lesem mezi Albeřickým vrchem a polskou hranicí (P. Pelz)

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

17. X. – Hostinné, 1 F pozorována při ulovení čečetky zimní (P. Miles)

Káně lesní (*Buteo buteo*)

18. I. – Vrchlabí, 12 ex. podél 5 km dlouhého transektu JV od města (J. Flousek)
 14. III. – Vrchlabí, 23 ex. podél 5 km dlouhého transektu JV od města (J. Flousek)

Káně rousná (*Buteo lagopus*)

7. I. – Čistá, 1 ex. (O. Lábek)
 16. I. – Dolní Lánov (polní letiště), 2 ex. na strmišti (J. Grúz)
 16. I. – Lánov (Kovársko), 1 ex. na pastvině (J. Grúz)
 23. I. – mezi Lánovem a Čistou, 1 ex. na strmišti (J. Grúz)
 12. III. – Dolní Lánov (polní letiště), 1 ex. na listnatém stromě (J. Grúz)
 25. III. – Dolní Lánov, 1 ex. v remízku (J. Grúz)
 25. III. – Čistá, 1 ex. na pastvině u kravína (J. Grúz)
 3. V. – Modrý důl, přelet 1 ex. (loňský pták) od J ke Studniční hoře (T. Bělka, J. Vrána)
 7. X. – Prosečné (Prostřední háje), 1 ex. v hejnu 21 kání lesních (J. Grúz)
 12. XI. – Dolní Lánov (kravín), 1 ex. na pastvině (J. Grúz)

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*)

20. VI. – Liščí hora (JZ svah), 1 kroužící ex. (J. Flousek)
 2. VII. – Trutnov-Horní Staré Město, 1 pár (M. Mareček)
 26. VII. – Pec p. Sn. (Lučiny, 1080 m n. m.), 1 mládě a 2 vejce ve starším vraním hnízdě na středně silném smrku (T. Diviš)
 27. VII. – Pec p. Sn. (Hnědý vrch, 1120 m n. m.), 3 mláďata v pravděpodobně letošním vraním hnízdě na silném smrku (T. Diviš)

3. VIII. – Dvoračky, přelet 1 ex. nad turistickou cestou k Horním Mísečkám (J. Horák)
 15. VIII. – Prosečné (kravín), 1 ex. ulovil vlaštovku (J. Grúz)
 léto 1998 – Petřikovice, výskyt v hnízdním období, v předcházejících letech nepozorován (M. Diviš, P. Miles)

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)

1. V. – Sklenářovické údolí, přelet 1 ex. směrem od Rýchor na Trutnov (Z. Prágr)
 4. VIII. – Úpská jáma, 1 kroužící ex. napadán 3 poštolkami (J. Flousek)
 23. IX. – Mladé Buky, 1 ex. nalétávající na sokolnický cvičeného jestřába (P. Miles dle sdělení O. Ptáčkové)

Koroptev polní (*Perdix perdix*)

3. V. – Mladé Buky (zatačka nad hřištěm), 2 ex. (J. Flousek)
 3. XI. – Horní Branná (kravín), 20 ex. (J. Fišera)
 4. XI. – Volanov, hejno asi 10 ex. (M. Mareček)
 22. XI. – Trutnov-Horní Staré Město, hejno 14 ex. (M. Mareček)
 zima 1997/98 – v oblasti Prosečné, Dolní Lánov, Arnultovice, Klášterská Lhota a Hostinné nepozorován ani 1 ex.! (J. Grúz)

Křepelka polní (*Coturnix coturnix*)

10. V. – Lánov (Kovársko), hlas 1 M v jeteli (J. Grúz)
 26. V. – Prosečné (Čeř. pole), hlas 1 M v úhoru (J. Grúz)
 12. VI. – Horní Branná (Bohdanka), hlas 1 M (J. Flousek)
 16. VI. – Dolní Lánov (JZ od rybníka Kábrt), hlas 1 M v obilí (J. Grúz)
 18. VI. – Prosečné (Dědkův les), 1 M v obilí (J. Grúz)
 14. VII. – Horní Albeřice, hlas 1 M (poprvé po asi 10 letech) (P. Miles dle sdělení P. Peciny)
 29. VII. – Trutnov-Horní Staré Město, hlas 1 M (M. Mareček)

Chřástal polní (*Crex crex*)

3. V. – Babí, hlasy 5 MM z luk za kravínem (J. Flousek)
 8. V. – Babí, hlas 1 M (M. Mareček)
 10. V. – Slunečná stráž, hlas 1 M (J. Flousek)
 30. V. – Peklo u H. Lánova (louka nad Haviřskou boudou), hlas 1 M (J. Flousek)
 2. VI. – Slunečná stráž, hlasy 2 MM (P. Miles)
 2. VI. – Rýchorský kříž, hlas 1 M (P. Miles)
 8. VI. – Hřibčcí Boudy, hlas 1 M (O. Vítek)

14. VI. – Friesovy Boudy, hlas 1 M (J. Flousek)
 15. VI. – Slunečná stráž, hlasy 3 MM (J. Flousek)
 15. VI. – Rýchorský kříž, hlas 1 M (J. Flousek)
 20. VI. – Zadní Rennerovky, hlas 1 M (J. Flousek)
 21. VI. – Pomezí Boudy, hlas 1 M (J. Flousek)
 22. VI. – Horní Albeřice, hlas 1 M (L. Hlavatý)
 23. VI. – Slunečná stráž, hlas 1 M (P. Miles)
 23. VI. – Rýchorský kříž, hlas 1 M (P. Miles)
 28. VI. – Slunečná stráž, hlas 1 M (L. Jiříšně)
 30. VI. – Strážné (u kostela), hlas 1 M (L. Jiříšně)
 3. VII. – Podžalí, hlas 1 M (P. Miles)

Lyska černá (*Fulica atra*)

9. IV. – Staré Buky, 3 páry (M. Mareček)
 9. IV. – Dolce, 1 pár (M. Mareček)
 9. V. – Staré Buky, 3 páry (M. Mareček)
 9. V. – Dolce, 2 páry (M. Mareček)

Kulík říční (*Charadrius dubius*)

18. VI. – Trutnov (Mrtvé jezero), 1 pár (M. Mareček)

Kulík hnědý (*Charadrius morinellus*)

9. V. – Luční hora, 1 ex. (P. Skřivan)
 10. IX. – Luční hora, 2 ex. sbíraly potravu na vrcholu (J. Štursa a strážci KRNP)

Čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*)

27. II. – Slemeno (Slemenský kopec), přelet 15 ex. směrem k Z (J. Grúz)
 27. II. – Slemeno (Slemenský kopec), 43 ex. u skládky hnoje (J. Grúz)
 14. III. – Vrchlabí (letiště), 3 ex. (J. Flousek)
 25. III. – Rudník, 57 ex. na jetelišti (J. Grúz)
 25. III. – Dolní Lánov, 3 ex. na jetelišti (J. Grúz)
 26. IV. – Vrchlabí, 3 ex. (J. Fišera)
 12. XI. – Prosečné (Ploška), 3 ex. na stmišti s podsevem jetele (J. Grúz)

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*)

1. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)
 29. VI. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (J. Flousek)

Sluka lesní (*Scolopax rusticola*)

9. VI. – cesta na Rýchory (u kapličky), 3 ex. (J. Fišera)
 7. VII. – Homí Albeřice, 4 ex. (J. Fišera)
 8. X. – Harrachov (Alfrédka), 1 ex. seděl na svážnici (J. Flousek)
 9. X. – Harrachov (Alfrédka), 2 ex. seděly na svážnici (J. Flousek)
 9.-10. X. – Rýchorská bouda, při nočním odchytu ptáků pozorováno 51 ex. ve světle reflektoru (J. Fišera, J. Grúz, M. Mareček)
 17. X. – Hostinné (les směrem k Čermné), 1 nehybně sedící ex., ke kterému se podařilo přiblížit a dotknout se ho rukou (P. Miles)

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

9. V. – Staré Buky, 2 ex. (M. Mareček)

Holub doupňák (*Columba oenas*)

18. IV. – Markoušovice u Trutnova, hlas 1 M (P. Miles)
 3. V. – Horní Maršov, přelet 3 ex. směrem k Albeřicím (T. Bělka, J. Vrána)
 10. V. – Slunečná stráň, hlas 1 M (J. Flousek)
 30. V. – Peklo u H. Lánova, hlas 1 M (J. Flousek)

Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*)

17. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)
 10. V. – Rýchory (Kutná), hlas 1 M (J. Flousek)
 2. VI. – Rýchory (Kutná), hlas 1 M (P. Miles)
 23. VI. – Slunečná stráň, hlas 1 M (P. Miles)
 23. VI. – Rýchorská bouda, hlas 1 M (P. Miles)

Výr velký (*Bubo bubo*)

2. IV. – Vítězná, hnízdo s 1 mládětem (okroužkováno 29. V.) (J. Vodehnal)
 jaro 1998 – Hostinné (Antoníček), neúspěšný pokus o hnízdění (2 opuštěná vejce) (M. Lejdar)

Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*)

28. I. – Pěnkavčí vrch, 1 ex. seděl na smarčku na mýtině v půli cesty z Portášek k boudě Jana (P. Ptáčková)
 8. IV. – Rýchory, 1 ex. (J. Fišera)
 28. IX. – Horní Lysečiny (Obora), 1 volající M (hlas typu "stupnice", vyhánění mladých z hnízdního teritoria) (P. Pelz)

Kalous ušatý (*Asio otus*)

26. VII. – Pec p. Sn. (Lučiny), pravděpodobné hnízdění 1 páru (T. Diviš)

Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

14. I. – Harrachov, nalezen 1 poraněný ex., přivezen do útulku ve Vrchlabí, amputace levého křídla (J. Kučera)

Rorýs obecný (*Apus apus*)

8. V. – Horní Maršov, přilet (Z. Prágr)
 8. V. – Vrchlabí, přilet (J. Flousek)

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

8. VIII. – Trutnov-Horní Staré Město, na Úpě kroužkování tohoto roční ptáci (M. Mareček)
 29. IX. – Trutnov-Horní Staré Město, na Úpě kroužkování tohoto roční ptáci (M. Mareček)

Žluna šedá (*Picus canus*)

- VI. 1998 – Albeřice, hlas 1 M ze smíšených porostů na západní straně Albeřického potoka (P. Pelz)
 26. IX. – Albeřický vrch, nalezeny zbytky 1 roztrhaného M (P. Pelz)

Datel černý (*Dryocopus martius*)

- VI. 1998 – Albeřický vrch (západní svah), opakované volání 1 páru, obsazená hnízdní dutina ve starém smrku (P. Pelz)

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*)

23. III. – Hostinné (městský park), 1 bubnující F (J. Grúz)
 9. IV. – Staré Buky, 2 ex. (M. Mareček)
 5. V. – Prosečné (v sadu nad Šimkovými), 1 bubnující M (J. Grúz)
 VI. 1998 – Lysečiny, opakované volání z obory na okraji smrkového lesa u Lysečinského potoka (P. Pelz)
 17. VII. – Huntířov, chycen 1 ad. M (L. Hlavatý)
 27. VII. – Malá Úpa (okolí kostela), 1 ex. (T. Diviš)
 18. IX. – Huntířov, chycen 1 juv. M (L. Hlavatý)

Skřivan polní (*Alauda arvensis*)

26. II. – Prosečné, 1 zpív. M, první pozorování (J. Grúz)
 31. III. – Horní Maršov, 1 ex., první pozorování (Z. Prágr)
 26.-28. VI. – prostor Luční a Studniční hory (asi 150 ha), odhad 9 teritorií na základě zpív. MM (tj. denzita 0,6 p/10 ha) (M. Šálek)

20. XI. – Vrchlabí, 1 M intenzivně zpíval a pak spadl přímo mezi chodce v centru města (zataženo, mírné sněžení, -7° C), druhý den ráno vypuštěn, odletěl bez problémů (J. Flousek)
 23. XI. – Slemeno, 2 ex., poslední pozorování (J. Grúz)

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)

9. IV. – Staré Buky, 2 ex., první pozorování (M. Mareček)
 12. IV. – Prosečné, 2 ex., první pozorování (J. Grúz)
 18. IV. – Vrchlabí (rybník u letišti), první pozorování (J. Flousek)

Jiříčka obecná (*Delichon urbica*)

15. IV. – Horní Maršov, první pozorování (Z. Prágr)

Linduška luční (*Anthus pratensis*)

3. V. – Horní Albeřice (louka nad Vápenkou), 2 zpív. MM (J. Flousek)
 21. VI. – Dolní Malá Úpa, 2 zpív. MM (J. Flousek)
 22. VI. – Benecko (mezi hotelem Kubát a Zlatou vyhlídkou), 2 zpív. MM (J. Flousek)

Linduška horská (*Anthus spinoletta*)

27. VI. – Luční hora (J svah, 1470 m n. m.), 1 zpív. M, jediný registrovaný ex. v prostoru Luční a Studniční hory! (M. Šálek)

Konipas luční (*Motacilla flava*)

19. V. – Harrachov (Alfrédka), přelet 1 ex. k Z (J. Flousek)

Konipas bílý (*Motacilla alba*)

19. III. – Vrchlabí, přilet (J. Flousek)

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*)

22. XI. – Trutnov-Horní Staré Město, 2 zimující ex. (M. Mareček)

Slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*)

9. V. – Dolce, 1 zpív. M (M. Mareček)

Slavík modráček tundrový (*Luscinia svecica svecica*)

28. VIII. – Úpské rašeliniště, 1 mrtvý ex. s kroužkem T 839098 (J. Flousek), kroužkovan 30. VI. 1998 jako +2K.F tamtéž (kroužkoval B. Chutný)

- rok 1998 – oblast Pančavy, 11 MM a 12 FF, vyvedeno 6 hnízd
 – oblast Úpského rašeliniště, 13 MM a 10 FF, vyvedeno 8 hnízd
 – celkem nalezeno 19 hnízd (4 hnízda zničena dlouhotrvajícími dešti, 1 hnízdo zničeno predátorem) (vše B. Chutný)

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)

11. XI. – Prosečné, 1 ex., poslední pozorování (J. Grúz)
 2. XII. – Vrchlabí (Liščí kopec), 1 M (V. Vávra)
 8.-10. XII. – Pilníkov, 2 zimující ex. (M. Mareček)

Rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*)

30. III. – Horní Maršov, 1 M (Z. Prágr)

Bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*)

19. V. – Harrachov (Alfrédka), 1 M sedící na smrčku (J. Flousek)
 26. VI. – Pančavská louka (U čtyř pánů), 1 zpív. M odletěl směrem k Pančavě (J. Flousek)
 27. VI. – Luční hora (JV svah na úrovni polární maringotky, 1420 m n. m.), 1 zpív. M na smrku u cesty z Výrovky k Luční boudě (M. Šálek)

Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*)

19. V. – Harrachov (Alfrédka), 1 ex. (J. Flousek)
 22. V. – Labský důl (před koncem svážnice Lavina), 1 ex. (J. Flousek)
 23. V. – Dolní Lánov (Mezilaborský potok), 2 ex. na brambořišti (J. Grúz)
 26. VI. – Luční hora, 2 MM (1. asi 100 m S od polární maringotky, 2. v suti na J hraně vrcholu L. h.) (M. Šálek)

Kos horský (*Turdus torquatus*)

3. V. – Černá hora, 1 M (Z. Prágr)

Drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

19. V. – Krakonošova snídaně, 2 ex. v mlazině nad K. s. (J. Flousek)

Cvrčilka zelená (*Locustella naevia*)

3. V. – Babí (louky za kravínem), 4 zpív. MM (J. Flousek)
 10. V. – Rýchory (Sněžné Domky), 1 zpív. M (J. Flousek)
 15. VI. – Rýchory (Sněžné Domky), 1 zpív. M (J. Flousek)
 18. VI. – Pomezní hřeben (Cestník), 1 zpív. M (J. Flousek)
 20. VI. – Liščí hora (holina v JZ svahu), 4 zpív. MM (J. Flousek)
 21. VI. – Pomezní Boudy, 1 zpív. M (J. Flousek)

22. VI. – Horní Albeřice, 1 zpív. M (L. Hlavatý)
 25. VI. – Harrachov (Alfrédka), 1 zpív. M (J. Flousek)
 2. VII. – Klínové Boudy (horní část enklávy), min. 5 zpív. MM (J. Flousek)
 2. VII. – Zadní Rennerovky (dolní část enklávy), 1 zpív. M (J. Flousek)
 24. VII. – Pec p. Sn. (Hnědý vrch, Lučiny), 1 zpív. M (T. Diviš)
 25. VII. – Albeřický vrch (louka na V úpatí, 850 m n. m.), 1 zpív. M (P. Pelz)

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*)

15. VI. – Slunečná stráň, 2 zpív. MM (J. Flousek)
 16. VI. – Chotěvice, chycen 1 M (L. Hlavatý)
 5. VII. – Javorník, 2 zpív. MM u silnice (P. Miles)
 11. VII. – Trutnov-Horní Staré Město, chycena 1 F s hnízdní nažinou (M. Mareček)
 13. VIII. – Chotěvice, chycen 1 M (L. Hlavatý)

Rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*)

2. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), chycen 1 ex. (J. Grúz)
 10. V. – Peklo, 1 zpív. M (M. Mareček)
 24. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), 4 zpív. MM (J. Flousek)
 11. VII. – Trutnov-Horní Staré Město, kroužkován 1 ad. pár (M. Mareček)

Doplňk:

15. VI. 1996 – Dolní Dvůr (Rudolfovo), chycen 1 zpív. M (L. Hlavatý)

Rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*)

9. V. – Staré Buky, zpěv 1 M (M. Mareček)

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*)

21. VI. – Chotěvice, nález hnízda s 5 mlád'aty (L. Hlavatý)

Pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*)

13. IV. – Hostinné, 2 zpív. MM (P. Miles)
 21. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (J. Flousek)

Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*)

6. IV. – Vrchlabí, přilet (J. Flousek)

Budníček menší (*Phylloscopus collybita*)

31. III. – Horní Maršov, 1 zpív. M (Z. Prágr)
 31. III. – Vrchlabí, 1 zpív. M (J. Flousek)

Budníček zelený (*Phylloscopus trochiloides*)

23. VI. – Důl Bílého Labe (u zachátralé boudy, 910 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 25. VI. – Mumlavský důl, 1 zpív. M (J. Flousek)
 29. VI. – Důl Bílého Labe (přítok Červeného potoka), 1 zpív. M (J. Flousek)
 29. VI. – Dlouhý důl (nad chatou Kamenka, 890 m n. m.), nález hnízda s 5 mlád'aty ve stáří asi 2-3 dny (M. Šálek)
 1. VII. – Harrachov (Kamenice, 870 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 3. VII. – Dlouhý důl, v hnízdě (viz 29. VI.) okroužkováno 5 mlád'at a u hnízda odchycena 1 ad. F (délka křídla 56 mm, délka ocasu 47 mm), M nezjištěn (J. Flousek)

Lejsek malý (*Ficedula parva*)

8. V. – Jizerský důl, 1 zpív. M (J. Flousek)
 10. V. – Rýchory (Pašovka), 1 zpív. M (J. Flousek)
 30. V. – Peklo u H. Lánova, 3 zpív. MM (J. Flousek)
 10. VI. – Jizerský důl, 1 zpív. M (J. Flousek)
 15. VI. – Slunečná stráň, 1 zpív. M (J. Flousek)

Lejsek černohlavý (*Ficedula hypoleuca*)

25. IV. – Vrchlabí-Podhůří, 1 zpív. M, první pozorování (J. Flousek)

Sýkora lužní (*Parus montanus*)

- 11.-12. IV. – Rýchory (enkláva Ozónu), 1 zpív. M s typem zpěvu "alpinus" (J. Flousek)

Šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*)

10. IV. – Vrchlabí-Podhůří (zahrádkářská kolonie Cikánka), 1 zpív. M (J. Flousek)

Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*)

18. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*)

10. V. – Rýchory (Dvorský les), hlas 1 M (J. Flousek)

Ťuhák šedý (*Lanius excubitor*)

2. XII. – Sv. Kateřina u Chotěvic, 1 ex. na drátech elektrického vedení (J. Vodehnal)

Straka obecná (*Pica pica*)

26. VI. – Labská bouda, 1 ex. (J. Flousek)
 2.-4. VIII. – Horní Mísečky, 4 ex. trvale se zdržující na enklávě H. M., zřejmě místní vyvedená mláďata (J. Horák)

Ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*)

10. V. – Rýchory (Dvorský les, vřešoviště), 1 ex. (J. Flousek)
 12. V. – Přední Žalý (Z svah), 1 ex. (J. Flousek)
 12. V. – Zadní Žalý (vrchol), 1 ex. (J. Flousek)
 14. V. – Rejdiště, 1 ex. (J. Flousek)
 18. VI. – Stará hora, 1 ex. (J. Flousek)
 25. VI. – Jakšín (JZ svah), 1 ex. (J. Flousek)
 26. VI. – Mumlava (U garáží), 1 ex. (J. Flousek)
 30. VI. – Černohorské rašeliniště, 1 ex. (J. Flousek)
 13. VIII. – Malý Staw, 1 ex. na moréně (J. Flousek)
 13. VIII. – Velký Staw, 1 ex. pod morénou (J. Flousek)
 31. VIII. – Prosečné (stráž nad Malým Labem), 1 ex. (J. Grúz)
 3. IX. – Prosečné, přelet 4 ex. (J. Grúz)
 3. IX. – Prosečné (Ploška), přelet 1 ex. (J. Grúz)
 12. IX. – Huntířov, chycen 1 ex. (L. Hlavatý)
 26. X. – Prosečné (čp. 95), 1 ex. (J. Grúz)
 15. XI. – Huntířov, okroužkován 1 ex. (L. Hlavatý)

Havran polní (*Corvus frugilegus*)

30. X. – Pilníkov, tah několika set ex. (M. Mareček)
 31. X. – Rýchory, přelet 440 ex. od Hubertusky k Prkennému Dolu (J. Flousek)

Krkavec velký (*Corvus corax*)

3. I. – Rýchory, přelet 8 ex. od Sněžných Domků k Žacléřskému hřbetu (J. Flousek)
 26. III. – Slemenno, 4 ex. na hnojišti v poli (J. Grúz)
 10. IV. – Dolní Lánov, 1 pár krmící mláďata v hnízdě na sloupu vysokého napětí (J. Grúz)
 22. IV. – Rýchorský dvůr, 2 ex. na hnízdě (P. Míles)
 8. V. – Dolní Lánov, 4 ex., vyvedená mláďata (viz 10. IV.) krmena ad. ptáky v remízku asi 400 m od hnízda (J. Grúz)

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*)

23. II. – Vrchlabí, zpív. MM v zámeckém parku, první pozorování (J. Flousek)
 15. XI. – Vrchlabí, 16 ex. (J. Flousek)

Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*)

23. XI. – Prosečné, 1 ex., poslední pozorování (J. Grúz)

Pěnkava jikavec (*Fringilla montifringilla*)

1. VII. – Jakšín (JZ svah, 1050 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)

Konopka obecná (*Carduelis cannabina*)

- hnízdni období 1998 – Prosečné, 4 páry (J. Grúz)

Čečetka zimní (*Carduelis flammea*)

21. IV. – Vrchlabí (klášterní zahrada), 1 zpív. M (J. Flousek)
 2. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), asi 3 zpív. MM v lužním lese, 1 F staví hnízdo na vrbě u skládky štěrku (J. Flousek)
 24. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), F sedí na hnízdě (viz 2. V.) (J. Flousek)

Hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*)

28. V. – Dolní Malá Úpa, 1 zpív. M (P. Pelz)
 9. VI. – Rýchorský kříž, 1 ex. (J. Fišera)
 19. VI. – Špindlerův Mlýn (aut. nádr.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 21. VI. – Roudnice, 1 ex. (J. Fišera)
 21. VI. – Horní Malá Úpa (enkláva), 3 zpív. MM (J. Flousek)
 21. VI. – Dolní Malá Úpa (enkláva), 3 zpív. MM (J. Flousek)
 22. VI. – Horní Albeřice, 2 zpív. MM (L. Hlavatý)
 26. VI. – Svatý Petr, 1 zpív. M (M. Šálek)
 26. VII. – Malá Úpa (Eliščino údolí), 1 zpív. M (T. Diviš)
 2. VIII. – Horní Mísečky, 1 ex. (J. Horák)

Hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*)

18. IV. – Rýchory (porost 520A3), nalezen 1 uhynulý ad. M s kroužkem N 413849 (M. Pavlů), kroužkován 22. II. 1997 jako +1K M v Desné v Jizerských horách (kroužkoval K. Broulík)

Strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*)

9. IV. – Staré Buky, 3 MM a 2 FF (M. Mareček)
 2. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 F (J. Flousek)
 8. X. – Harrachov (Alfrédka), 1 M seděl na smrčku (J. Flousek)
 10. X. – Harrachov (Alfrédka), 1 ex. (juv. nebo F) (J. Flousek)

Mapování chřástala polního (*Crex crex*) v Krkonoších *Mapping of the corncrake in the Krkonoše Mts.*

Jiří Flousek

Správa KRNAP, 543 11 Vrchlabí

Chřástal polní (*Crex crex*) se stal středem zájmu krkonošských ornitologů již počátkem 90. let. Hlavním důvodem byla jeho zřetelně vzrůstající početnost především v horských oblastech České republiky i ochranný význam z pohledu evropské legislativy (zařazen mezi ohrožené druhy v příloze 1 evropské směrnice o ptácích). Atraktivní je však i pro kroužkovatele, z nichž někteří (v Krkonoších M. Lubas a J. Fišera) dotáhli noční odchyt chřástalů na světlo téměř k dokonalosti.

V letech 1991-94 byl výskyt chřástalů zaznamenáván v rámci "Mapování hnízdního rozšíření ptáků Krkonoš" v síti 115 čtverců o rozměrech zhruba 2,9 x 2,8 km. Bodové mapování se však do roku 1996 soustředilo pouze na vybrané lokality. V roce 1997 bylo proto zahájeno systematické a detailní mapování výskytu chřástala polního se snahou pokrýt celé území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma.

Během mapování ptáků začátkem 90. let se chřástal polní vyskytoval ve 23 % kvadrátů pouze na české straně Krkonoš (v polské části scházejí srovnatelné biotopy), v nadmořské výšce od 420 m (Trutnov: Peklo) do 1250 m (Klínové Boudy) (obr. 1). Preferoval obhospodařované louky a pastviny i dlouhodobě nekosené vlhké horské louky (často pásy nitrofilní vegetace pod horskými boudami), především ve středních a vyšších polohách. Jeho početnost v roce 1994 byla odhadnuta na 55-75 samců.

Při podrobnějším mapování v roce 1997 bylo prozkoumáno asi 60 % zájmového území a zjištěno 63 samců (obr. 2), roku 1998 bylo na zhruba 75 % území nalezeno 88 volajících samců (obr. 3). Výškové rozpětí výskytu se pohybovalo od 425 do 1275 m n. m., plných 88 % ptáků však bylo zastíženo v nadmořské výšce mezi 550-850 metry (tab. 1). Nejpočetnější výskyt byl zaznamenán v oblasti Rokytnice n. J., Františkova, Vítkovic, Křžlic, Mrklova a Rýchor, z výše položených lokalit především na Klínových Boudách. Odhadovaná početnost pro českou stranu Krkonoš se zvýšila na minimálně 100 samců.

Získané výsledky se Správa KRNAP již pokouší využívat v ochranné praxi. V rámci péče o horské louky jsou poskytovány dotace MŽP z Programu péče o krajinu na kosení nebo mulčování stovek hektarů lučních porostů v Krkonoších. Pro majitele obhospodařovaných luk na vybraných lokalitách byla připravena informace se žádostí o pomoc při ochraně chřástalů (viz Příloha 1).

Tab. 1. Výškové rozšíření chřástalů polních v Krkonoších v letech 1997 a 1998 (n = 151).
Hypsometric distribution of corncrakes in the Krkonoše Mts. in 1997-98 (altitude in meters).

Nadm. výška	do 500 m	501-550	551-600	601-650	651-700	701-750
Počet ex.	3	2	13	26	30	25
%	2,0	1,3	8,6	17,2	19,9	16,6
Nadm. výška	751-800	801-850	851-900	901-950	951-1000	nad 1000 m
Počet ex.	15	24	4	3	2	4
%	10,0	15,9	2,6	2,0	1,3	2,6

Poděkování

Předkládaný souhrnný přehled výskytu chřástalů by nebylo možné sestavit bez nadprůměrné terénní aktivity M. Lubase a J. Fišery a jednotlivých pozorování, poskytnutých V. Cermanem, J. Grúzem, L. Hlavatým, L. Jirířtštem, O. Lábkem, M. Marečkem, P. Milesem, P. Pelzem, M. Pokorným, O. Ptáčkovou, V. Vašinou, p. Vedralem a O. Vítkem. Všem jmenovaným děkuji.

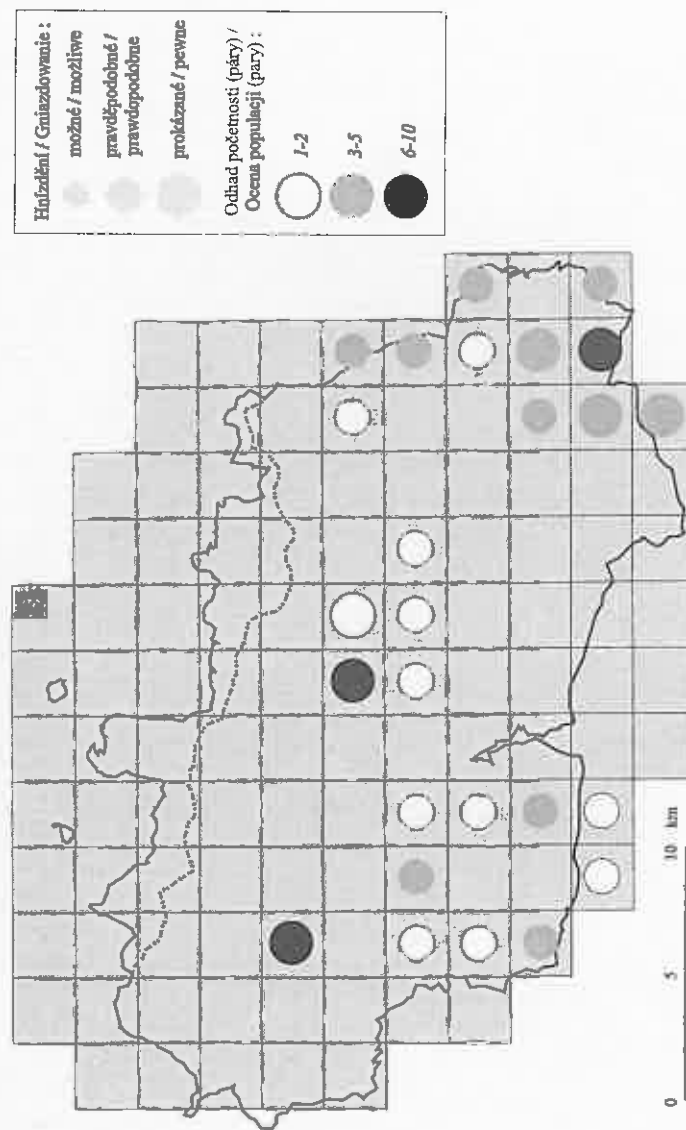
Summary

Distribution and abundance of the corncrake in the Krkonoše Mts. in the 90th is presented in the paper. In 1991-94 the species occurred in 23 % of quadrates that covered the study area during an atlas mapping of breeding birds (total 115 quadrates of 2.9 x 2.8 km observed), and its population was estimated to 55-75 males.

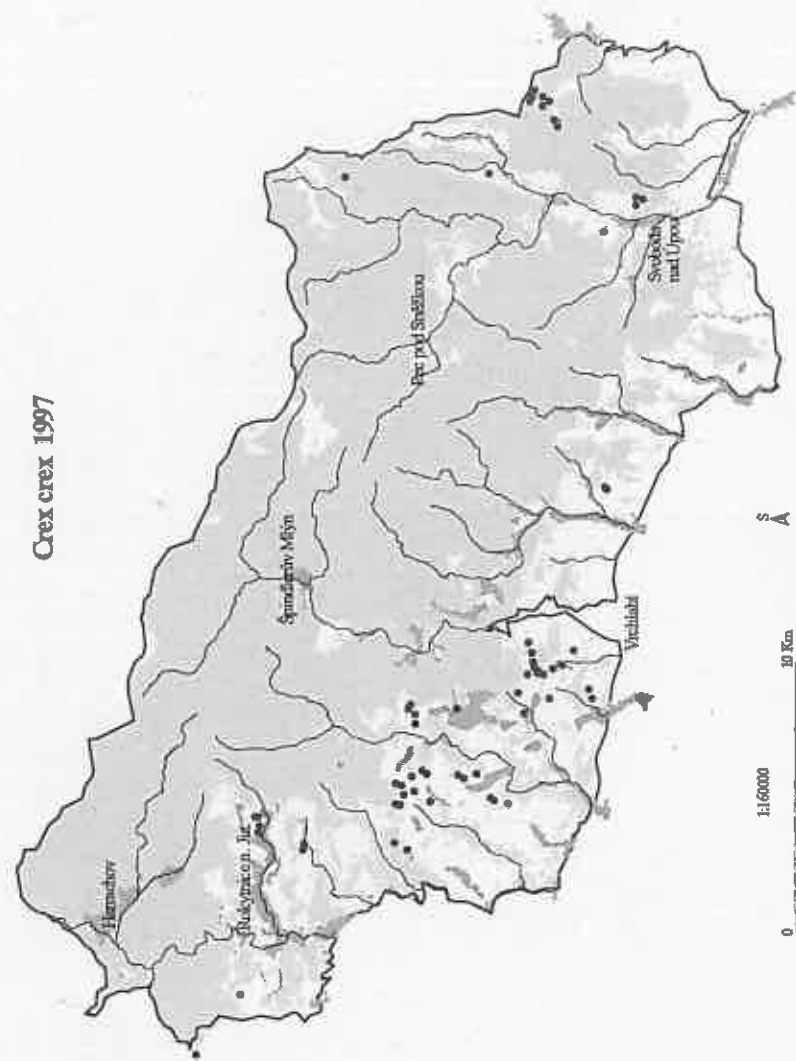
In 1997 altogether 63 calling males were registered in ca 60 % of the study area, in 1998 altogether 88 males in 75 % of the area. Population estimate for 1998 increased to 100 males at minimum.

Corncrakes especially occurred on both managed and unmanaged montane meadows, on pastures and in nitrophilous vegetation around mountain chalets, in the altitude of 425-1275 meters (88 % of males were found in 550-850 m a. s. l.).

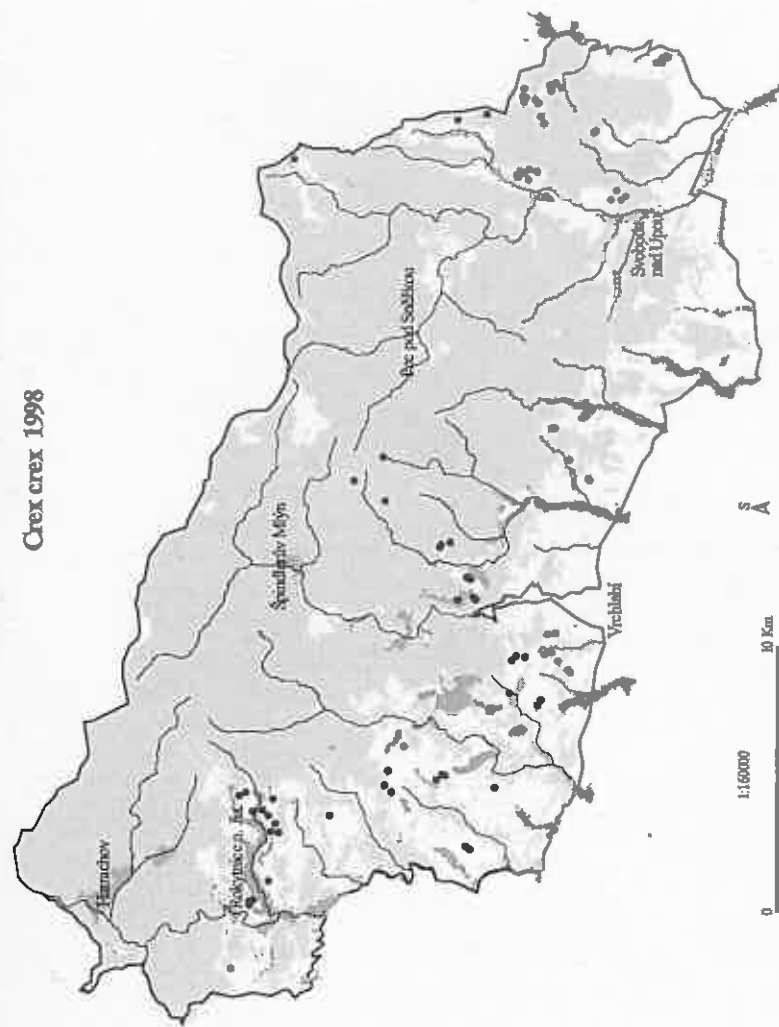
Farmers have been asked to use "corncrake-friendly" management of montane meadows to support the population of this endangered species.

Obr. 1. Rozšíření chřástala polního (*Crex crex*) v celých Krkonoších v letech 1991-94 (velké resp. malé kroužky – prokázané resp. pravděpodobné hnízdiště).
Distribution of the corncrake in the whole Krkonoše Mts. in 1991-94 (bigger/smaller circles - confirmed/probable breeding).

Obr. 2. Rozšíření chřástala polního (*Crex crex*) v Krkonošském národním parku v roce 1997.
Distribution of the corncrake in the Krkonoše National Park in 1997.

Obr. 3. Rozšíření chřástala polního (*Crex crex*) v Krkonošském národním parku v roce 1998.
Distribution of the corncrake in the Krkonoše National Park in 1998.

Příloha 1

Pomozte chránit chřástala polního

Chřástal polní patří k výrazně *ohroženým druhům v celé Evropě*. Obývá nelesní typy prostředí v zemědělské krajině a právě změny v jejím obhospodařování (rostoucí intenzita, používání účinnějších strojů, hnojiv a chemických prostředků) jsou považovány za zásadní příčinu jeho úbytku (pokles početnosti zhruba o 50 % za uplynulých 20 let, především v západní Evropě). V pohraničních pohořích České republiky (Šumava, Krkonoše, Jeseníky aj.) se však v posledních letech vytvořily podmínky, které chřástalům vyhovují, a tak jejich stavy zatím vzrůstají. V Krkonoších se v roce 1998 vyskytovalo asi 100 volajících samců, přestože před 5 lety byl odhad zhruba poloviční a před 10 lety existovala pouze jednotlivá pozorování.

Chřástal polní k nám přilétá v 1. polovině května, vyhledává vhodné luční porosty a začíná hnízdit. Jeho přítomnost nám prozradí zejména charakteristický hlas volajícího samce. Hlasitě, jednotvárně a opakující se dvouslabičné "rép-rép rép-rép" (hlavně navečer a v noci) však na první poslech ptáka vůbec nepřipomíná. Chřástali hnízdí dvakrát v roce (2. polovina května až 1. polovina července) a jedna snůška obsahuje kolem 10 vajec, která jsou inkubována asi 20 dní. Mlád'ata opouštějí hnízdo hned po vylíhnutí, 2-3 týdny jsou voděna starými ptáky a po zhruba 5 týdnech jsou schopná letu. S běžnými ztrátami tak vyvede samice každým rokem kolem 6-7 mlád'at.

Při intenzivním *obhospodařování luk* však mohou ztráty dosáhnout až 90 % (většina mlád'at je zabita při kosení), a proto byly hledány možnosti, jak je snížit.

V místech, kde se chřástal vyskytuje (hnízdo se nachází do 200-250 metrů od volajícího samce), se doporučuje:

- odložit kosení lučních porostů na období po 1. srpnu a pokud je to možné i na později, kdy je většina mlád'at již vzletných (tento způsob ochrany je neúčinnější !),
- kosit luční porosty od středu ke krajům, aby nevzletná mlád'ata i staří ptáci měli možnost uniknout do bezpečí,
- jezdit sníženou rychlostí při používání pojízdných sekaček.

Uvedená základní pravidla ekologického hospodaření na loukách přispívají k ochraně nejen chřástalů, ale i dalších ohrožených živočichů. Zkusme se alespoň trochu přiblížit přístupu v Irsku. Tam je chřástal polní považován za národního ptáka a kvalita irského hospodáře je hodnocena i podle počtu ozývajících se chřástalů na jeho pozemcích!

Děkujeme Vám za pomoc.

Správa Krkonošského národního parku, Vrchlabí

Údaje o výskytu chřástalů polních v Krkonoších uvítáme nebo naopak další informace Vám poskytneme na adrese: Správa KRNP, 543 11 Vrchlabí (tel. 0438/456212 - Jiří Flousek).

Hnízdní hustota populace puštíka obecného (*Strix aluco*) v Podkrkonoší

Breeding density of the tawny owl in the foothill of the Krkonoše Mts.

Jan Grúz

543 73 Prosečné 31

Úvod

Práce obsahuje výsledky sledování populace puštíka obecného (*Strix aluco*) na ploše 6970 ha, v katastrálním území obcí Dolní Lánov, Fořt, Rudník, Podhůří, Kunčice, Klášterská Lhota, Slemeno, Dolní Kalná, Dolní a Horní Olešnice, Hostinné a Arnultovice na okrese Trutnov.

Materiál a metodika

Sledování populace puštíka obecného jsem prováděl od roku 1973. Na počátku to byly náhodné nálezy hnízd, ale od roku 1990 již soustavné sledování. Počínaje rokem 1983 jsem postupně vyvěsil 20 plastových budek, které byly v roce 1992 posíleny budkami M. Dušika (firma Ekostrix).

Sledování jsem uskutečnil dvěma způsoby. Bylo to především přímé vyhledávání hnízd a brzy na jaře i vyhledávání párů pomocí magnetofonové nahrávky. Ptáky jsem sledoval na ploše větší než 100 km², ale pro vlastní zpracování jsem využil zjištěných hodnot z plochy 69,7 km². Z tohoto základu vycházelo vyhodnocení počtu párů na plochu 10 ha. Při práci jsem nerozlišoval lokality lesní a nelesní, neboť nálezy pocházejí z obou typů.

Za prokázaný výskyt jsem považoval nález hnízda (dutina, budka, nekryté hnízdo apod.), za pravděpodobný výskyt houkání samce, případně zjištění samce a samice na lokalitě jako odpověď na magnetofonovou reprodukci hlasu.

Výsledky

Před rokem 1973 pochází nález hnízda s mladými z Rudníku z 6. 5. 1952 (kroužkoval L. Hlavatý), z Fořtu 15. 6. 1968 (kroužkoval K. Ouzký), další hnízdění registroval K. Ouzký také v Čisté v Krkonoších, Dolním Lánově, Podhůří, Kunčicích n. L. a Klášterské Lhotě (ŠTANCL 1978). Dne 12. 5. 1973 jsem našel hnízdo se 3 mladými na seně v krmelci v Prosečném, 6. 5. 1976 hnízdo v dutině lípy v Prosečném, 9. 5. 1980 v Hartě, 22. 4. 1984 v dutině stěny budovy v Hostinném, 11. 5. 1984 na zahradě v Klášterské Lhotě tři vyvedená nelétající mlád'ata, v roce 1985 hnízdo opět ve stěně budovy v Hostinném.

Hustota populace se v jednotlivých letech pohybovala mezi 0,021-0,025 páru na plochu 10 ha. Maximální počet párů byl zjištěn v roce 1993, 1994, 1996 a 1997, minimální v roce 1991. Podrobné výsledky jsou patrné z tab. 1 a obr. 1 a 2.

Tab. 1. Počet hnízdicích párů a hnízdní hustota puštíka obecného (*Strix aluco*) v letech 1990-97.
Number of confirmed and probable nests of the tawny owl, and breeding density (pairs/10 ha) in 1990-97.

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Nalezená hnízda	6	3	6	7	10	4	8	7
Předpokládaná hnízda	10	12	10	11	8	12	10	11
Celkem párů	16	15	16	18	18	16	18	18
Párů na 10 ha	0,022	0,021	0,022	0,025	0,025	0,022	0,025	0,025

Diskuse

Porovnáme-li populační hustotu puštíka obecného, zjištěnou v Podkrkonoší, s výsledky STAŇKA (1967) přímo z Krkonoš – 1 pár na 400 ha lesa, tj. v přepočtu 0,025 páru/10 ha, výsledek je prakticky shodný. Při zařazení nelesních ploch by se asi hustota jen nepatrně snížila. V jedlobukové části pralesa Razula (okr. Vsetín) zjišťoval PAVELKA (in ŠTASTNÝ et al. 1987) hnízdní hustotu v letech 1978-79 s výsledkem 0,2 páru na 10 ha, v lužních lesích u Přerova a u Záhlinic našel ČRYTIL (in ŠTASTNÝ et al. 1987) 1 pár na 10 ha. Na Třeboňsku bylo zjištěno v roce 1987 celkem 17 houkajících samců na ploše 42 km² (DANKO 1987), po přepočtu to je 0,04 páru na 10 ha. Naproti tomu HLÁSEK (in DANKO et al. 1994) udává pro oblast Třeboně 0,8-1,0 páru na 10 km², což je po přepočtu 0,008-0,01 páru na 10 ha.

Závěr

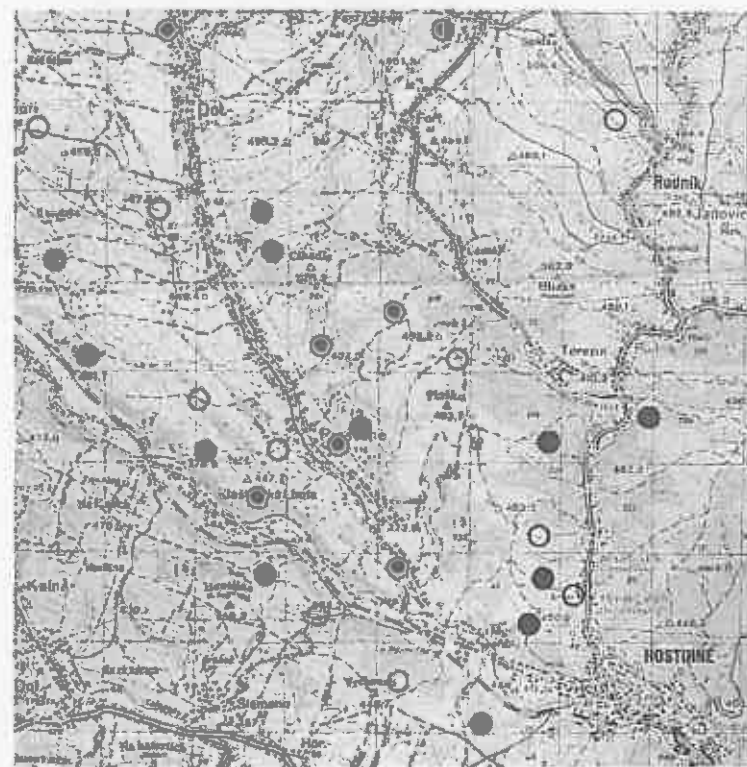
Zjišťoval jsem početnost hnízdicích párů puštíka obecného na ploše 69,7 km² v Podkrkonoší v letech 1990-97. Hustota se pohybovala v rozmezí 0,021-0,025 páru na 10 ha plochy. Na celé zkoumané ploše bylo zjištěno 15-18 párů. Z výsledků je vidět značnou stabilitu populace puštíka obecného v podhůří Krkonoš.

Summary

Breeding density of the tawny owl was studied in the foothill of the Krkonoše Mts. (mosaic of agricultural and forested land) in 1990-97. Altogether 15-18 pairs nested (confirmed and probable breeding) in the study area of 69.7 km² in individual years. The breeding density reached 0.021-0.025 pairs per 10 hectares, and was fairly stable.

Literatura

- DANKO Š. 1987: Správa skupiny pro výzkum a ochranu dravců a sov v ČSSR za rok 1987. *Buteo* 2: 1-36.
- DANKO Š. et al. 1994: Stav poznatků o početnosti hnízdních populací dravců (*Falconiformes*) a sov (*Strigiformes*) v České a Slovenské republice k roku 1990 a ich populační trend v letech 1970-1990. *Buteo* 6: 1-89.
- ŠTANĚK J. 1967: Dravci a sovy v oblasti Krkonošského národního parku. *Zprávy KRNP* 4, 2: 19-22.
- ŠTANCL L. 1978: Sovy východních Čech 1. *Práce a studie, přír.* 10: 119-153.
- ŠTASTNÝ K., RANDÍK A. & HUDEC K. 1987: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973/1977. *Academia Praha*: 212-213.

Obr. 1. Mapa sledovaného území (vč. členění na zkoumané kvadráty – viz obr. 2); rozmístění a využívání dřevěných a plastových budek v letech 1990-97 (plný kroužek – obsazená budka, prázdný kroužek – neobsazená budka).
Map of the study area (incl. quadrat division – cf. Fig. 2); distribution of artificial nest-boxes in 1990-97 (filled circles – occupied boxes).

	X		X		
X					
		1	X		
X			1		
			1	X	
X		X			
	1	1			
X	X			1	

1990

X		X			
X					
		X		X	
		X			
		1	1	X	
	X	X			
	X	1			
X				X	

1991

	X		X		
X					
1	1				X
			X		
			1	X	
	1				
	1	1			
X	X			X	

1992

X			1		X
X					
		1	X		X
X					
	1	1			X
X					
	X		1	1	
	X		1	X	

1993

	X		1		X
1	2			X	
		1	1	1	1
	X			X	
			1	1	
X		X			X

1994

	1		1		
	X				
X	X		X		
			X		
X	1			X	
			1		
X	X			X	

1995

	X			X	
X			X		
		1		X	
1		X		X	
		1	1	1	
	X				
	X		1	1	
	X			1	

1996

	1		X		X
	X			X	
1	1				
	X		X		
			1		X
		1			
X			1	1	
X	X				X

1997

Obr. 2. Prokázané a předpokládané hnízdění puštíka obecného (*Strix aluco*) v jednotlivých kvadrátech (viz obr. 1) sledovaného území v letech 1990-97 (1 nebo 2 – počet nalezených hnízd, křížek – předpokládaná hnízda). Confirmed (1 or 2 – number of nests) and probable (crosses) breeding of the tawny owl in individual quadrates (see Fig. 1) in 1990-97.

Biometrická charakteristika populace pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*), hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*) a křivky obecné (*Loxia curvirostra*) v KRNAP

Biometric characteristics of the chaffinch, the bullfinch and the crossbill in the Krkonoše National Park

Karla Radostová

K jezu 1355, 393 01 Pelhřimov

Ornitologický výzkum má v oblasti Krkonoš bohatou a dlouholetou tradici. Nejrozsáhlejším odchytovým výzkumným programem se zde stala "Akce Balt", probíhající od roku 1971 do současnosti. Jedním z hlavních úkolů této akce je monitorování stavu jednotlivých populací tažných ptáků a jejich rozčlenění dle geografického původu. Během odchytů, prováděných v rámci zmíněné akce, bylo nashromážděno velké množství biometrického materiálu, který z velké části ještě není vyhodnocen.

Cíl práce

Získání ucelenějšího přehledu o tělesných rozměrech krkonošské populace pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*), hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*) a křivky obecné (*Loxia curvirostra*) s přihlédnutím k jejich sezónnímu kolísání, posouzení rozdílů v tělesných rozměrech samic a samců, adultních a juvenilních ptáků a vyhodnocení vztahů mezi sledovanými veličinami.

Materiál a metodika

Převážná většina vyhodnocovaných dat byla získána při "Akci Balt" v letech 1976-97. Způsoby získávání údajů jsou shodné s metodikou akce (odchycení ptáci se kroužkují a zaznamenává se u nich věk, pohlaví, hmotnost s přesností na 0,1 g, délka křídla a ocasu s přesností na 1 mm, křídelní formule popisovaná jako poměr nejdelsích letek k letkám ostatním, dále se dle možnosti zjišťuje tučnost ptáků a přítomnost hnízdních nažin).

Celkem bylo biometricky zpracováno 1447 jedinců pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*), 628 hýlů obecných (*Pyrrhula pyrrhula*) a 232 exemplářů křivky obecné (*Loxia curvirostra*). Při zpracování byl každý druh rozdělen podle pohlaví a věku a dále podle doby odchytu na populaci hnízdní a tažnou (tab. 1).

Při statistickém šetření byl hodnocen celkový počet případů (n), průměrná hodnota (\bar{x} v mm), rozsah hodnot (min – max v mm), směrodatná odchylka (s),

variance (s^2), střední chyba průměru (s_x), variační koeficient (v v %) a širší variabilita ($\alpha(x \pm 3s)$). Při posuzování rozdílů byly použity Scheffeho intervaly pro analýzu rozptylu (data testována na zvolené hladině významnosti $\alpha = 0,01$ nebo $\alpha = 0,05$).

Tab. 1. Časové členění populací sledovaných druhů ptáků.
Time division of the species to breeding and migrating populations.

Druh	Hnízdní populace	Tažná populace
<i>Fringilla coelebs</i>	od začátku května do 1. srpna	březen, září, říjen, listopad
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1. srpna	listopad
<i>Loxia curvirostra</i>	není rozlišeno	

Výsledky

Předkládaná práce pouze stručně komentuje vybrané výsledky diplomové práce (podrobnější informace viz RADOSTOVÁ 1998). Výsledky jsou rozděleny podle jednotlivých druhů a uvádějí zde pouze základní rozměry (tab. 2-4) a vzorce křídelních formulí (s ohledem na populaci považovanou za hnízdní a protahující). Celkové hodnocení tělesných proporcí dospělých a mladých samců a samic není na tomto místě, vzhledem k velkému rozsahu, prezentováno.

Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*)

Křídelní formule byla hodnocena pro populaci protahující i hnízdní. Při jejich porovnání byly zjištěny jen malé, statisticky neprůkazné rozdíly. Nelze ji proto použít jako rozlišovací znak mezi oběma populacemi. Výsledná formule sestavená pro celou populaci měla tvar:

$$3 = 4 \geq 5 > 02 (3,1 \text{ mm}) > 6 (6,6 \text{ mm}) > 7 (13,1 \text{ mm}) > 8 (18,5 \text{ mm}).$$

Zjištěny byly statistické rozdíly ve všech hlavních tělesných rozměrech samců a samic, jak u dospělých, tak u mladých ptáků.

Nejvyšší tělesná hmotnost samců byla dosažena v září, nejnižší v červenci (rozdíl statisticky průkazný, $\alpha = 0,05$). Samice měly nejvyšší hmotnost v květnu a nejnižší v červenci (rozdíl neprůkazný).

Rozdíly v tělesné hmotnosti a v délce křídla mezi tažnou a hnízdní populací byly malé a statisticky neprůkazné.

Korelace byla prokázána mezi tělesnou hmotností a délkou křídla u adultních samic a juvenilních samců, mezi délkou křídla a ocasu u všech sledovaných skupin ($\alpha = 0,05$) (podrobněji viz RADOSTOVÁ 1998).

Tab. 2. Tělesné rozměry pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*).
Biometric characteristics of the chaffinch (weight, wing length, tail length: adult males and females, juvenile males and females).

		n	průměr x	min - max	s	s_x	v (%)
Hmotnost (g)	ad. samci	147	23,10	16,8 - 28,0	2,10	0,17	9,05
	ad. samice	142	21,81	16,4 - 28,4	1,87	0,16	8,56
	juv. samci	144	23,13	18,0 - 27,5	1,74	0,14	7,50
	juv. samice	115	21,59	16,3 - 30,0	1,94	0,18	9,00
Délka křídla (mm)	ad. samci	310	89,21	81 - 98	2,50	0,14	2,79
	ad. samice	327	83,46	73 - 93	2,86	0,16	3,43
	juv. samci	207	88,00	74 - 98	3,08	0,21	3,50
	juv. samice	168	83,46	73 - 92	3,00	0,23	3,60
Délka ocasu (mm)	ad. samci	308	67,91	45 - 80	3,70	0,21	5,46
	ad. samice	321	62,48	50 - 75	3,71	0,20	5,94
	juv. samci	196	67,61	60 - 78	3,43	0,24	5,06
	juv. samice	154	63,87	57 - 87	4,06	0,33	6,36

Hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*)

V případě hýla obecného byly zjištěny, v porovnání s pěnkavou obecnou, větší rozdíly mezi vrcholem křídla a vrcholy ostatních letek u tažné populace: křídlo mělo špičatější tvar, což ukazuje, že by mohlo jít o ptáky přeletující na větší vzdálenosti. Tyto rozdíly však nebyly statisticky průkazné.

Křídelní formule zjištěná pro populaci hnízdní:

$$4 \geq 3 \geq 5 > 02 (4,0 \text{ mm}) > 6 (4,5 \text{ mm}) > 7 (12,1 \text{ mm}) > 8 (15,6 \text{ mm}) > 9 (17,8 \text{ mm})$$

a pro populaci tažnou:

$$4 \geq 3 \geq 5 > 02 (4,1 \text{ mm}) > 6 (4,7 \text{ mm}) > 7 (12,4 \text{ mm}) > 8 (16,0 \text{ mm}) > 9 (20,3 \text{ mm}).$$

Statisticky průkazný rozdíl byl zjištěn pouze v hmotnosti a délce křídla u adultních samců a samic ($\alpha = 0,05$), v délce ocasu byl průkazný rozdíl pouze mezi dospělými a mladými samci ($\alpha = 0,05$).

Nejvyšší tělesná hmotnost u samic byla dosažena v únoru, nejnižší v září a říjnu (rozdíl neprůkazný). Samci byli nejtěžší v prosinci, nejnižší hmotnost měli v květnu (rozdíl statisticky průkazný, $\alpha = 0,05$).

Průměrná hmotnost samců z hnízdní a tažné populace se lišila o 3,5 g a rozdíl byl statisticky průkazný ($\alpha = 0,05$), rozdíl hmotností samic z obou populací byl neprůkazný. Neprůkazný byl rovněž rozdíl mezi průměrnou délkou křídla hnízdní a tažné populace.

Korelace byla prokázána mezi tělesnou hmotností a délkou křídla u dospělých samců i samic, mezi délkou křídla a ocasu u dospělých i mladých samců a dospělých samic ($\alpha = 0,05$) (podrobněji viz RADOSTOVÁ 1998).

Tab. 3. Tělesné rozměry hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*).
Biometric characteristics of the bullfinch (for explanations see Table 2).

		n	průměr x	min – max	s	s _x	v (%)
Hmotnost (g)	ad. samci	158	26,38	21,3 – 37,1	2,43	0,19	9,21
	ad. samice	55	27,65	23,8 – 34,3	2,39	0,32	8,63
	juv. samci	19	26,39	23,5 – 30,5	2,04	0,47	7,72
	juv. samice	6	26,93	23,5 – 28,5	1,95	0,79	7,23
Délka křídla (mm)	ad. samci	292	90,07	69 – 98	2,91	0,17	3,23
	ad. samice	110	88,39	82 – 98	2,78	0,27	3,14
	juv. samci	27	90,37	86 – 97	2,65	0,51	2,93
	juv. samice	9	88,00	85 – 90	1,58	0,53	1,80
Délka ocasu (mm)	ad. samci	288	67,86	50 – 78	3,45	0,20	5,09
	ad. samice	106	66,84	52 – 78	3,17	0,31	4,75
	juv. samci	27	70,55	61 – 82	4,36	0,83	6,18
	juv. samice	8	68,00	66 – 72	2,07	0,73	3,04

Křivka obecná (*Loxia curvirostra*)

Vzorec křidelní formule byl sestaven pro celou populaci a měl následující tvar:
3 ≥ 2 ≥ 4 > 5 (6,6 mm) > 6 (15,6 mm) > 7 (21,6 mm) > 8 (26,2 mm) > 9 (31,1 mm) > 10 (34,6 mm).

Statisticky průkazné ($\alpha = 0,05$) byly rozdíly v hmotnosti adultních samců a mladých ptáků a adultních samic a mladých ptáků, dále rozdíly v délce křídla adultních samců a samic a adultních a juvenilních samců.

Tab. 4. Tělesné rozměry křivky obecné (*Loxia curvirostra*).
Biometric characteristics of the crossbill (for explanations see Table 2, both sexes of juvenile birds evaluated together).

		n	průměr x	min – max	s	s _x	v (%)
Hmotnost (g)	ad. samci	47	40,27	33,0 – 47,0	3,08	0,44	7,65
	ad. samice	40	40,52	35,5 – 50,6	3,74	0,59	9,24
	juv. ptáci	87	37,56	31,1 – 45,0	2,76	0,30	7,34
Délka křídla (mm)	ad. samci	51	97,45	81 – 103	4,59	0,64	4,71
	ad. samice	48	95,33	90 – 101	2,37	0,34	2,49
	juv. ptáci	89	95,66	91 – 102	2,45	0,26	2,56
Délka ocasu (mm)	ad. samci	44	59,77	51 – 56	3,46	0,52	5,78
	ad. samice	36	58,03	52 – 63	2,88	0,48	4,97
	juv. ptáci	88	60,31	55 – 68	2,83	0,31	4,70

U obou pohlaví byla největší hmotnost zjištěna v březnu a nejnižší v září (rozdíl statisticky neprůkazný).

U adultních a juvenilních samců byla prokázána korelace mezi tělesnou hmotností a délkou křídla, u samic zjištěna nebyla (podrobněji viz RADOSTOVÁ 1998).

Summary

The presented paper briefly describes some results of a diploma thesis devoted to biometric characteristics of *Fringilla coelebs*, *Pyrrhula pyrrhula* and *Loxia curvirostra*. Data evaluated were obtained during breeding seasons and autumn migration in the 70th to 90th in the Krkonoše Mts.

Literatura

RADOSTOVÁ K. 1998: Biometrická charakteristika populací pěnkavovitých ptáků v Krkonošském národním parku. *Dipl. práce (dep. knih. Katedry ekologie LF ČZU Praha, knih. Krkonošského muzea Vrchlabí): 96 str.*

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) na Trutnovsku v letech 1984 až 1998

The white stork in the Trutnov region in 1984-1998

Bohumil Rejman

Trstěnická 756, 570 01 Litomyšl

Pracovní skupina pro výzkum, ochranu a evidenci čápa bílého, pracující od roku 1984 při České společnosti ornitologické, eviduje každoročně hnízdění čápa bílého (*Ciconia ciconia*) na celém území České republiky. Za 15 roků nepřetržitě evidence získala tato skupina, s pomocí krajských a okresních koordinátorů a úsekových zpravodajů, velmi přesná data o hnízdících párech čápa bílého ze všech krajů, okresů i obcí našeho státu.

Na okrese trutnovském zastávala koordinátorskou funkci Jarmila Veselá z Bernartic, která s přispěním Jana Grúze z Prosečné získávala pro naši skupinu všechna potřebná data až do svého předčasného úmrtí. Její následovník, ing. Kamil Čihák ze Dvora Králové, vykonává tuto funkci s vysokým nasazením a neobyčejným zájmem velmi úspěšně dodnes. Za zajímavá pozorování a několik písemných zpráv o úspěšnosti čápiho hnízdění na Trutnovsku patří dík i Tomáši Divišovi z České Skalice, Vlastislavu Jakubcovi z Žirče, Mileně Malé z Vlčkovice, paní Obstové a Sovákové z Vlčic a panu Vilému Urbanovi z Hajnice.

Na počátku to byly jen dvě obce, kde čáp bílý na Trutnovsku hnízdil. Jedno z nejstarších hnízd bylo v Bernarticích, na vysokém komíně bývalé továrny čp. 138 (do nedávna státní statek), které bylo založeno již v roce 1950. Další hnízda byla postavena postupně a mnohem později.

V roce 1982 vzniklo čápi hnízdo na komíně bývalého pivovaru v obci Žirče, kde čápi hnízdí úspěšně a nepřetržitě dodnes.

V roce 1983 si čápi postavili hnízdo v obci Vlčice. Nejdříve na komíně prodejny Jednota, potom na staré olši u potoka nedaleko stavení čp. 19 a na jaře 1990, kdy bylo hnízdo velkou vichřicí shozeno, postavili místní občané na tomtéž stromě náhradní podložku, kterou čápi ihned přijali a hnízdí na ní dodnes.

V roce 1986 vzniklo další hnízdo na komíně budovy v areálu Zoologické zahrady ve Dvoře Králové.

V roce 1988 si postavili čápi hnízdo na vysokém komínu slévárny v obci Pilníkov. Komín byl bohužel funkční, takže hnízdo bylo po vyhnízdění čápů strženo. Zaměstnanci podniku postavili náhradní podložku na ocelovém sloupu nedaleko objektu, kterou však čápi nepřijali. Během dalších roků se čápi pokoušeli o postavení hnízda na komíně sušárny ZVV, dále na komíně vilky čp. 354, ale

vždy bez úspěchu. Připravenou podložku stále odmítali, takže nakonec zde od roku 1994 nehnízdí.

V roce 1992 si čápi postavili hnízdo na komíně pekárny ve Vlčkovicih (dříve malá továrnička), kde úspěšně hnízdí dodnes.

V roce 1993 bylo postaveno hnízdo na komíně hasičské zbrojnice v Žacléři. Hned po vyhnízdění však bylo odstraněno a jako náhrada byla instalována umělá podložka pro hnízdo na seřiznutém starém topolu v parku. Tou však čápi pohrdli a za hnízdo ji nepřijali, takže od roku 1993 v Žacléři nehnízdí.

V roce 1993 si postavili čápi hnízdo také v obci Hajnice a to na komíně rodinného domku typu "Okál", kde hnízdili nepřetržitě až do roku 1997. Roku 1998 přiletěl na hnízdo osamělý čáp (údajně samice), který se na hnízdě zdržoval až do listopadu a na zimoviště neodletěl. Nakonec ho našli hasiči na hnízdě naprosto vysíleného a nelétajícího a dopravili ho do nejbližší zoo k ošetření. Jak to nakonec dopadlo, není mně známo.

V roce 1994 si čápi postavili hnízdo na komíně budovy u vchodu do ZOO ve Dvoře Králové. V příštím roce bylo hnízdo obsazeno čapím párem jen na krátkou dobu a potom čápi odletěli.

Další čápi hnízdo bylo postaveno v roce 1995 na komíně zahradnictví přímo ve městě Dvůr Králové, kde každoročně až do současnosti čápi hnízdí a vyvádějí zdárně mláďata.

V roce 1996 bylo postaveno čápi hnízdo na vrcholu voliéry v Zoologické zahradě ve Dvoře Králové.

V tomtéž roce bylo založeno čápi hnízdo v obci Batňovice na komíně (objekt není upřesněn). Hnízdo je každoročně obsazováno.

V roce 1997 bylo postaveno čápi hnízdo na komíně budovy výrobního družstva (bývalý objekt státního statku) v obci Prostřední Lánov. Prvním rokem se hnízdo propadlo do komína, takže hnízdění bylo neúspěšné, ale v následujícím roce se čápům vylíhla již 4 mláďata, z nichž bohužel následkem nepříznivého počasí tři uhynula.

V roce 1998 čápi úspěšně zahnízdili opět v Zoologické zahradě ve Dvoře Králové, tentokrát na seřiznutém topolu.

To je ve stručnosti celá anabáze hnízdění čápů bílých na Trutnovsku v průběhu let 1984 až 1998. Pro přehlednost připojuji statistickou tabulku s výsledky hnízdění čápů bílých na okrese Trutnov v uvedeném období (tab. 1).

Ze získaných dat je jasně patrný nárůst početnosti čápů bílých hlavně v letech devadesátých. Počet hnízdících párů vzrostl ze dvou na jedenáct, což činí zvýšení o 450 %. Příznivými byly hlavně roky 1994, 1995, 1996 a nakonec i rok 1998, naopak přímo katastrofální byly roky 1990 a hlavně 1997!

Přes veškeré tyto výkyvy hnízdících párů čápa bílého na Trutnovsku pomalu ale jistě přibývá, právě tak jako přibývají počty hnízdících párů na celém území České republiky. A to je skutečnost nad jiné potěšující.

Tab. 1. Výsledky hnízdění čápa bílého (*Ciconia ciconia*) na Trutnovsku v letech 1984-1998.

- H – počet fyzicky existujících hnízd
 HPa – počet hnízdících párů čápa bílého
 HPm – počet hnízdících párů s mlád'aty
 HPo – počet hnízdících párů, které nevyvedly mlád'ata (sem patří čapí páry, kterým se vylíhla mlád'ata, ale během hnízdění uhynula, nebo čapí páry se snesenými vejci, z nichž se nic nevylíhlo, tj. vejce byla zastuzená nebo neoplozená, a nakonec čapí páry bez snůšky vajec i bez vylíhlých mlád'at)
 HE – počet hnízd obsazených jen jedním (lichým) čápem
 HB1 – počet hnízd krátce navštívených jedním čápem
 HB2 – počet hnízd krátce navštívených celým párem čápů
 H0 – počet hnízd neobsazených po celé hnízdění období
 HPx – počet hnízd, ze kterých výsledky o hnízdění nejsou známy
 HC – počet hnízd zaniklých (zničených, stržených apod.)
 JZG – počet vyvedených mlád'at
 JZa – průměrný počet mlád'at na hnízdo obsazené párem
 JZm – průměrný počet vyvedených mlád'at na úspěšné hnízdo (tj. hnízdo s vyvedenými mlád'aty)
 StD – průměrný počet hnízd obsazených párem na 100 km²
 JT – počet mlád'at uhynulých během hnízdění období na hnízdě

Rok	H	HPa	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	H0	HPx	HC	JZG	JZa	JZm	StD	JT
1984	2	2	–	2	–	–	–	–	–	–	0	–	–	0,2	–
1985	2	1	–	1	–	1	–	–	–	–	0	–	–	0,1	–
1986	2	–	–	–	1	–	1	–	–	–	0	–	–	–	–
1987	3	2	2	–	–	1	–	–	–	–	7	3,5	3,5	0,2	–
1988	3	2	2	–	1	–	–	–	–	–	6	3,0	3,0	0,2	–
1989	4	3	2	1	–	–	–	–	–	1	7	2,3	3,5	0,3	1
1990	4	4	2	2	–	–	–	–	–	–	5	1,2	2,5	0,3	1
1991	4	3	3	–	–	–	–	–	1	–	7	2,3	2,3	0,3	–
1992	5	4	3	1	–	–	–	–	1	–	7	2,3	2,3	0,3	–
1993	7	7	4	3	–	–	–	–	–	–	11	1,6	2,8	0,6	–
1994	8	7	6	1	–	–	–	1	–	–	17	2,4	2,8	0,6	–
1995	9	7	6	1	–	1	–	1	–	–	17	2,4	2,8	0,6	4
1996	11	8	7	1	–	–	2	–	1	–	21	2,6	3,0	0,7	–
1997	11	8	2	6	–	–	2	1	–	–	4	0,5	2,0	0,7	3
1998	11	9	8	1	–	1	–	–	–	1	21	2,3	2,6	0,7	3

Časné hnízdění puštíka obecného (*Strix aluco*)

Frühe Brut des Waldkauzes

Ladislav Hlavatý

Vítězná – Huntířov 3/B, 544 01 Dvůr Králové n. L.

U nás běžná sova, puštík obecný (*Strix aluco*), začíná hnízdit zpravidla brzy na jaře, vejce snáší nejčastěji v březnu a dubnu, takže mlád'ata se líhnou až na konci dubna a v květnu. Vzácně jsou nalezena vyvedená mlád'ata v březnu. V tom případě začíná hnízdit již v zimních měsících, protože doba sezení 28-30 dní (Jursík 1949) i doba hnízdění péče 27-35 dní (Hudec 1983) jsou poměrně dlouhé.

Dne 22. 3. 1989 jsem byl překvapen nálezem 4 vyvedených mlád'at puštíka obecného ve dvoře nynější Základní školy R. A. Dvorského ve Dvoře Králové nad Labem. Jeho hnízdo se nacházelo ve výklenku zdi asi 1,5 m vysoko a obsahovalo nohu s chovatelským kroužkem a křídlo holuba domácího. Mlád'ata byla ve velmi dobrém fyzickém stavu, posedávala ve výklencích zdi a na oknech a již mírně létala. Tři byla odchycena a okroužkována. Vzhledem k délce sezení a hnízdění péče nacházela se plná snůška v hnízdě nejpozději 24. 1. 1989.

Z literatury je známo několik případů časného hnízdění této sovy. MUSÍLEK (1946) našel hnízdo se 4 vejci 29. února, ŠTANCL (1978) udává snesení prvního vejce kolem 14. února. MELDE (1989) uvádí 3 nálezy vajec v Německu a ve Švýcarsku z ledna a nález vzletných mlád'at 17. března, PETRIŠ (1986) považuje zimní hnízdění v Rize za pravidelné. Během 10 let zjistil na sedmi sledovaných hnízdištích jedno hnízdění v prosinci a čtyři v lednu. Domnívá se, že zimní hnízdění probíhá převážně u městských populací puštíka obecného vzhledem ke snazší dostupnosti potravy. Totéž uvádí i WENDLAND (1980), který zkoumal rovněž složení potravy a zjistil, že ptáci v ní tvoří 61,9 % jedinců. SCHLESSER (1966) našel 23. února v jižním Lucembursku v dutině stromu již asi 14 dní zahřívání vejce. LINDER (1949) uvádí z jižního Švédska nález prvního vejce 9. února.

Po osamostatnění mlád'at bylo jedno zjištěno již 12. 4. 1989 v Předměřicích nad Labem (okr. Hradec Králové) ve vzdálenosti 20 km od hnízda, druhé bylo nalezeno poraněné 22. 11. 1989 v Bílé Třešněné, vzdálené 5 km.

Na úspěšné hnízdění mělo bezpochyby vliv i mírné počasí v zimě 1988/89. Převážná část prosince byla bez sněhové pokrývky, s teplotami kolem 0 °C, rovněž v lednu až březnu se ve dne pohybovaly teploty nad 0 °C (až do +12 °C).

Uvedené časné hnízdění puštíka obecného náleží k řídkým nálezům v naší republice.

Zusammenfassung

Am 22. März 1989 wurden in der Stadt Dvůr Králové, Bez. Trutnov, 4 ausgeflogene Waldkauzjunge in der Nähe ihres Nestes gefunden. In Hinsicht auf die Bebrütungs- und Nestlingsdauer musste das letzte Ei spätestens am 24. Januar 1989 gelegt worden sein.

Literatura

- HUDEC K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR 24, Ptáci 3. *Academia, Praha*.
 JIRÁK J. 1949: Naše sovy. *Mladá fronta, Praha*.
 LINDER S. 1949: Tidig häckning av kattuggla. *Fauna och Flora* 49: 142.
 MELDE M. 1989: Der Waldkauz. *Neue Brehm-Bücherei* 564. *Ziemsen, Wittenberg Lutherstadt*.
 MUSÍLEK J. 1946: Ptactvo Pardubicka. *Pardubice*.
 PETRIŇS A. J. 1986: O zimněm gnězdovanii obyknovennoj nějasyti v gorodach Latvii. *Ornitologija* 21: 167.
 SCHLESSER A. 1966: in *Ornithologische Beobachtungen aus dem Jahre 1965, Regulus* 46: 362-377.
 ŠTANCL L. 1978: Sovy východních Čech 1. *Práce a studie, přír.* 10: 119-153.
 WENDLAND V. 1980: Der Waldkauz (*Strix aluco*) im bebauten Stadtgebiet von Berlin (West). *Beitr. Vogelkd.* 26: 157-171.

Makalouš – lidový název rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*)

A folk name of the black redstart

Ladislav Hlavatý

Vítězná – Huntířov 3/B, 544 01 Dvůr Králové n. L.

Ještě dnes užívají lidé, zejména na venkově, různá jména pro rostliny a zvířata, aniž někdy znají jejich vědecké názvy. I lidových pojmenování ptáků je mnoho. Setkáváme se s nimi většinou jen v určitých oblastech. Stejný pták mívá někdy jiný lidový název v jiném kraji, naopak stejný název ptáka může označovat na více místech i více druhů. Proti českým vědeckým názvům je lidový název většinou jednoslovný, např. kominiček, korábníček, někdy tvoří slovo složené, např. červenochvostek, dřevolízek.

S jedním lidovým názvem jsem se setkal v roce 1963 na Královédvorskú. Pan Šorm z Třebihoště, tamní rodák, mi tehdy sdělil, že u něho pod střechou hnízdí makalouši. Podle jeho popisu jsem usoudil, že se jedná o rehky domácí, což se po shlednutí ptáků potvrdilo. Název makalouš pro rehka domácího užívali tehdy i občané sousední obce Horní Dehtov.

Kromě dalších lidových názvů tohoto ptáka byl zaznamenán podobný český název – makolauš (OPZ 1837 in KLÚZ 1977).

Literatura

- KLÚZ Z. 1977: Naše ptactvo v lidovém názvosloví a vědecké terminologii. *Knihovna MOS, sv. 1. Vlast. ústav, Přerov*.

Pozorování dalších obratlovců v oblasti Krkonoš v roce 1998
Observations of other vertebrates in the Krkonoše Mts. in 1998

(*Výsvětlivky: F – samice; ex. – exemplář(e), ad. – adultní, juv. – juvenilní*)

Kruhoústí (Cyclostomata)

Mihule potoční (*Lampetra planeri*)

15. V. až 1. VI. – potok Čistá (jez v Arnultovicích), 20-30 ex. (P. Miles)

Ryby (Osteichthyes)

Střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*)

1998 – Jizera (Hradsko, Semily), Oleška (Košťálov), Labe (Nové Zámky); výskyt (M. Pokorný)

Mřenka mramorovaná (*Noemacheilus barbatulus*)

1998 – Jizera (Hradsko), výskyt (M. Pokorný)

Vranka obecná (*Cottus gobio*)

1998 – Novoveský potok, Jizera (Hradsko, Poniklá, Dolní Sytová), Pilníkovský potok (Chotěvice), Jizerka (Vítkovice); výskyt (M. Pokorný)

Obojživelníci (Amphibia)

Ropucha obecná (*Bufo bufo*)

23. VI. – Rýchory (pod Rýchorskou studánkou), 1 ex. (P. Miles)

Plazi (Reptilia)

Ještěrka obecná (*Lacerta agilis*)

25. IV. – Rudník, 2 juv. ex. (P. Miles)

18. VIII. – Markoušovice u Trutnova, 1 ad. F (P. Miles)

Užovka hladká (*Coronella austriaca*)

1. VI. – Hostinné, 1 ex. (P. Miles dle sdělení R. Macha)

Zmije obecná (*Vipera berus*)

2. VI. – Sluneční stráň, 1 ad. F (P. Miles)

Savci (Mammalia)

Rejsek horský (*Sorex alpinus*)

19. IX. – Janské Lázně, 1 uhynulý ex. (P. Miles)

Vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*)

1998 – Dolní Štěpanice (náhon Delfi), 1 ex. (M. Pokorný)

Netopýr ušatý (*Plecotus auritus*)

1998 – Horní Vítkovice, 20 ex. (M. Pokorný)

Psík mývalovitý (*Nyctereutes procyonoides*)

19. IX. – Horní Kalná, 1 juv. ex. přejat autem (P. Miles dle sdělení Z. Malého z MS Dolní Kalná, nálezce J. Kalenský z Klášterské Lhoty)

20. XI. – Bönischovy Boudy, zastřelen 1 ex. (M. Pospíšil, J. Jón)

Prunella

Zpravodaj Oblastní ornitologické sekce při Správě KRNAP ve Vrchlabí, ve kterém jsou publikovány původní ornitologické práce a sdělení z širší oblasti Krkonoš. Obsahuje výroční zprávy z činnosti ornitologické sekce, každoroční přehledy významnějších ornitologických pozorování, počty okroužkovaných ptáků a stručná vyhodnocení řešených úkolů z oboru ornitologie, dále i významná pozorování a krátké články k ostatním skupinám obratlovců. Příspěvky jsou publikovány česky, s německými nebo anglickými souhrny.

Vychází jedenkrát ročně.

Pokyny pro autory

Rukopis pište strojem nebo počítačem (Word nebo T602) po jedné straně papíru formátu A4. Příspěvek musí obsahovat název článku, jméno a adresu autora(-ů) a v případě rozsáhlejšího příspěvku by měl být členěn na abstrakt, úvod, metodiku příp. charakteristiku území, výsledky, diskusi, závěr, seznam použité literatury a obsáhlejší souhrn pro překlad do němčiny či angličtiny.

Literární citace uvádějte tímto způsobem: příjmení autora a křestní jméno (ve zkratce), rok vydání, název časopisu, ročník a strana. U knih i místo vydání.

Příklad:

MAŘAN J. 1946: Kulík hnědý, *Charadrius morinellus* L., v Krkonoších. *Sylvia* 8: 49.

OBHLÍDAL F. 1977: Ornitologická příručka. *SZN Praha*: 304 str.

Kresby, grafy a tabulky vyhotovte na zvláštním bílém papíře a řádně označte jejich umístění v textu. Každý obrázek doplňte popisem. K příspěvku je možno dodat kvalitní a kontrastní fotografie na lesklém papíře, nejlépe formátu 9x13 cm.

Redakce si vyminuje právo provést drobné formální úpravy textu.

PRUNELLA

ročník XXIV / 1998

Vedoucí redaktor: Jiří Flousek
Správa KRNAP, Dobrovského 3,
543 11 Vrchlabí
tel. (0438) 456 212, fax (0438) 422 095
e-mail: jflousek@knap.cz

Redakční rada: Jaroslav Fišera
Jan Grúz
Ladislav Hlavatý
Miroslav Mareček
Petr Miles

Vydala: Správa KRNAP Vrchlabí, 2000
Technická redaktorka: Jana Marková
Obálka: akad. mal. Renata Oppeltová
Sazba: LINUS s.r.o., Hradec Králové
Tisk: Aldis a.s.
Počet výtisků: 200
Neprodejně

ISBN: 80-902489-7-7

© Správa Krkonošského národního parku, Vrchlabí

Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze

